Ազգ
Azg
armenian daily
22 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1997, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ #202 (1456)

Չմոռանաք ժամացույցի սլաքը մեկ ժամ հետ տանել

Հայաստանի Հանրապետությունն անցնում է ձմեռային ժամանակի: Այդ կապակցությամբ հիշեցվում է, որ համաձայն կառավարության 1996 թ. նոյեմբերի 23-ի որոշման, նոյեմբերի վերջին կիրակի օրը, ժամը 3-ին ժամացույցի սլաքները պետք է մեկ ժամ հետ տանել:

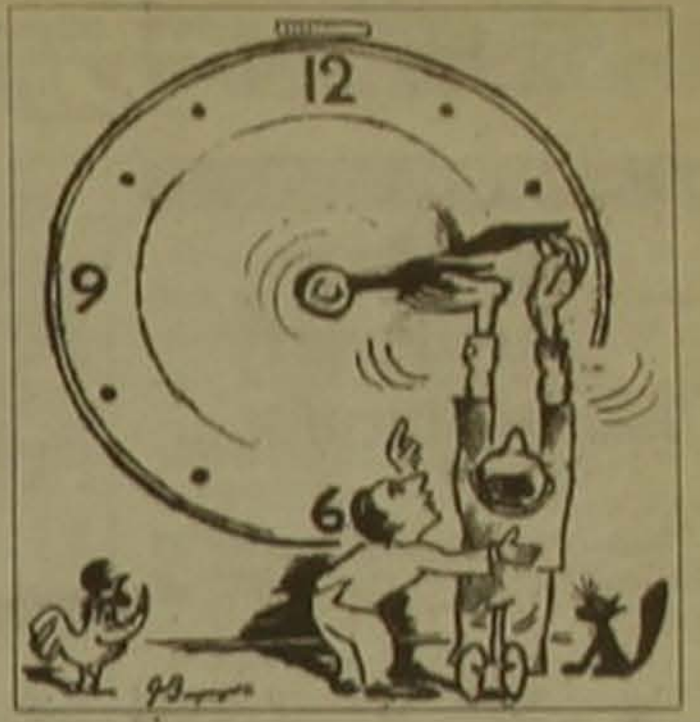

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Ո՞րտեղ է վերջանում խորհրդարանը եւ որտե՞ղ է սկսվում նրա... միլիտարիզացիան

ՆԱՐԻՆԵ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

ԱԺ-ի նոյեմբերի 21-ի նիստում առաջին ընթերցմամբ եւ քվեարկության հետեւյալ արդյունքներով՝ կողմ՝ 113, դեմ՝ 0, ձեռնպահ՝ 7, ընդունվեց ՀՀ ներքին զորքերի մասին օրենքի նախագիծը: Ներքին զորքերը, ըստ օրինագծի, մտնում են կառավարության կողմից լիազորված ներքին գործերի հանրապետական գործադիր մարմնի համակարգի մեջ: Ներքին զորքերի խնդիրներն են՝ հասարակական կարգի պահպանության եւ անվտանգության ապահովմանը զուգորդվող մասնակցությունը, հատուկ եւ կարեւորագույն օբյեկտների ու հատուկ բեռների պահպանությունը, ուղղիչ-աշխատանքային հիմնարկների դատապարտյալների եւ կալանքի տակ գտնվող անձանց ուղեկցումը, մասնակցությունը ՀՀ-ի պաշտպանությանը: Օրենքով չնախատեսված խնդիրների կատարումն արգելվում է: Ներքին զորքերի համալրումն իրականացվում է Զինծառայության մասին ՀՀ օրենքով սահմանված կարգով:

Ուշագրավ են հետեւյալ դրույթները.

1. «Արգելվում է հատուկ միջոցներ գործադրել հղիության նկատելի նշաններով կանանց, հաշմանդամության ակնհայտ նշաններով անձանց եւ անչափահասների նկատմամբ՝ բացառությամբ նշված անձանց կողմից ցույց տրվող զինված դիմադրության, մարդկանց կյանքին եւ առողջությանը վտանգ սպառնացող հարձակման դեպքերի» (հոդված 20): (Ստացվում է այնպես, որ «հատուկ միջոցներ» կարելի է գործադրել հղիության կամ էլ հաշմանդամության ակնհայտ նշաններ չցուցաբերող, բայց հաշմանդամ մարդկանց վրա՞):

2. «Ակնհայտ պաշտպանության կամ ծայրահեղ անհրաժեշտության վիճակում ներքին զորքերի զինծառայողը հատուկ միջոցների կամ հրազենի բացակայության դեպքում իրավունք ունի օգտագործելու ձեռքի տակ եղած ցանկացած այլ միջոց» (հոդված 20):

Օրինագծում կան նմանատիպ այլ արտառոց ձեւակերպումներ. «Ներքին զորքերի զինծառայողն իրավունք ունի մերկացնելու զենքը եւ բերելու մարտական վիճակի...»: Նման տրամաբանությամբ առաջնորդվելով, կարելի է մինչեւ անգամ օրինագծում ընդգրկել, թե ներքին զորքերի զինծառայողը քանի՞ անգամ կարող է օրում կրակել, «զանգվածային անկարգությունների կանխմանն ու խափանմանը» (հոդված 14) մասնակցելիս ռետինե մահա՞կ պիտի օգտագործել, թե՞ երկաթյա ձող, քանի՞ մազ իրավունք ունի պակասեցնելու «զանգվածային անկարգության կանխման» ժամանակ իր պոտենցիալ զոհերից եւ այլն, եւ այլն:

Ահա այսպիսի հարցադրումներ են առաջանում օրենքի նախագիծն ընթերցելիս:

Տես • էջ 2

ԵՐԵՎԱՆ

Հայաստանին Ղարաբաղի հարցը լուծելու լիազորություններ չենք տվել

Արկադի Ղուկասյանը հանդիպեց աբխազ եւ ադրբեջանցի լրագրողների հետ

ՀԱԿՈԲ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

Շվեյցարական «Անդրկովկասի մամուլի աջակցության» ծրագրի շրջանակներում Հայաստան ժամանած ադրբեջանցի եւ աբխազ լրագրողներին (վրացիներն ու օսերը արդեն մեկնել էին Երեւանից) երեկ ընդունեց աշխատանքային այցով մայրաքաղաքում գտնվող ԼՂՀ նախագահ Արկադի Ղուկասյանը: Հատկապես ադրբեջանցի լրագրողները բավականաչափ ուրախ էին, քանզի եւ նախորդ օրվա հանդիպումը ՀՀ վարչապետ, ԼՂՀ նախկին նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի հետ, եւ ԼՂՀ նախագահ Արկադի Ղուկասյանի հետ հարցուպատասխանը գոնե արտաքնապես փոխեցին նրանց պատկերացումները Հայաստանի եւ Ղարաբաղի ղեկավարությունների մասին:

Անշուշտ, հարցերը սուր էին, բայց նաեւ պատասխաններն էին համոզիչ: Մասնավորապես Արկադի Ղուկասյանը կրկին կարեւորեց Ադրբեջանի եւ ԼՂՀ-ի միջեւ ուղիղ բանակցություններ սկսելու հանգամանքը: Արկադի Ղուկասյանը նշեց, թե այսօր Լեռնային Ղարաբաղը դե ֆակտո անկախ է եւ հնարավոր չէ դա չնկատել, թեեւ Ղարաբաղը ոչ Ադրբեջանին եւ ոչ էլ մի այլ երկրի կոչ չի անում, որ իր անկախությունը ճանաչեն: Ըստ ԼՂՀ նախագահի, իրենք առաջարկում են Ղարաբաղը ճանաչել որպես ռազմաքաղաքական հակամարտության կողմ եւ նրա հետ բանակցությունների սեղանի շուրջ նստել: Իսկ՝ թե որ տարբերակի շուրջ բանակցությունները կստանան ավելի հստակ լուծում, ցույց կտա ապագան: Մինչդեռ այսօր, Ադրբեջանն անտեսելով Ղարաբաղի, որպես ռազմաքաղաքական գործոնի դերը, փորձում է բանակցություններ վարել միայն Հայաստանի հետ: Իհարկե, նա կարող է Հայաստանի հետ ցանկացած հարց քննարկել: Բայց Հայաստանը չի կարող Ղարաբաղի փոխարեն խնդիրը լուծել: Մենք նման լիազորություններ չենք տվել Հայաստանին եւ երբեք չենք տա, ասաց Արկադի Ղուկասյանը: Ըստ նրա, Հայաստանը նույնպես, որպես կողմ, ներքաշված է հակամարտության մեջ, բայց հակամարտությունը ծագել է նախ Ղարաբաղի եւ Ադրբեջանի միջեւ:

Տես • էջ 2

Քիշնեւ. ԱՊՀ ապագան կորոշվի ոչ պաշտոնական իրադրության մեջ

ՔԻՇՆԵՎ, 21 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Չորեքշաբթի երեկոյան, հայտնի Կրիկովյան գինու նկուղների կամարների ներքո, Մոլդովայի մայրաքաղաքի արվարձանում, կկայանա ԱՊՀ Քիշնեւի գագաթաժողովի մասնակից 12 պատվիրակությունների առաջին ոչ պաշտոնական հանդիպումը:

Ինչպես հաղորդել է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը, նախագահները, վարչապետները եւ նրանց մերձավոր շրջապատը ոչ պաշտոնական իրադրության մեջ, առանց արարողությունների եւ մամուլի կքննարկեն օրակարգի գլխավոր հարցը. այսօրվա դրությամբ այնուամենայնիվ ինչ է Անկախ Պետությունների Համագործակցությունը եւ ինչ ապագա է սպասում այս կազմավորմանը, որ ստեղծվել է վեց տարի առաջ ԽՍՀՄ ավերակների վրա:

Քիշնեւի գագաթաժողովի օրակարգը չափազանց հագեցած է: Բացի Համագործակցության գործունեության կատարելագործման առաջարկություններից, այնտեղ ներկայացված է շուրջ 20 հարց՝ հիմնականում տնտեսական բնույթի: Դրանցից գլխավորներն են ԱՊՀ երկրների ինտեգրացիոն զարգացման հայեցակարգը, Համագործակցության պետություններում տնտեսական բարեփոխումների ընթացքի մասին զեկուցումը, անդրազգային կորպորացիաների մասին կոնվենցիան, ընդհանուր ագրարային շուկայի մասին համաձայնագիրը, կոնֆլիկտային իրադրությունների գծով ԱՊՀ կոմիտեի կանոնադրությունը, ապօրինի միգրացիայի դեմ պայքարի բնագավառում համագործակցության համաձայնագիրը:

Վարդան Օսկանյան. Ղարաբաղյան կարգավորումը նոր որակ կստանա Ղարաբաղ-Ադրբեջան ուղիղ բանակցությունների դեպքում

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Ես համոզված եմ, որ կոնկրետ ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման մեթոդիկայի հարցում՝ փուլային թե փաթեթային, կարելի է մի միջին լուծում գտնել», նոյեմբերի 21-ին լրագրողներին ասաց ՀՀ արտաքին գործերի առաջին փոխնախարար Վարդան Օսկանյանը: «Կամ երեւի այստեղ գերիշխողը կարող է լինել Լեռնային Ղարաբաղի կամքը», ավելացրեց նա: Պրն. Օսկանյանը ընդգծեց, որ Ղարաբաղի կարգավիճակի հարցում Հայաստանի համար ընդունելի կլինի Ղարաբաղի կողմից ընդունելի տարբերակը: Նա հերքեց այն պնդումը, թե Հայաստանը համաձայնվել է Շուշիի եւ Լաչինի հարցը քննարկել երկրորդ փուլում: «Հայաստանը միշտ էլ ասել եւ մնում է այն կարծիքին, թե Լաչինը եւ Շուշին առհասարակ իրար հետ որեւէ կապ չունեն. մեկը անվտանգության խնդիր է, մյուսը միայն ու միայն փախստականների խնդիր է եւ պետք է լուծվի փախստականների վերադարձի կոնտեքստում», ասաց նա:

ՀՀ ԱԳ առաջին փոխնախարարի կարծիքով, Լեռնային Ղարաբաղի դիրքորոշումը շատ նորմալ է ընդունվել ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահողների կողմից, որոնք ներկայումս ուսումնասիրում են հակամարտության կողմերի դիրքորոշումներում առկա հիմնական տարակարծությունները: Փուլային տարբերակի հարցում տարակարծություններ եւ խնդիրներ ունի նաեւ Հայաստանը: «Դժվար է ասել՝ կլինեն ավելի ընդհանրություննե՞ր, թե՞ տարակարծություններ», ասաց առաջին փոխնախարարը: Ըստ նրա, համանախագահողների տարածաշրջան կատարելիք առաջիկա այցի ընթացքում հստակություն կմտցվի, թե ինչ ուղղությամբ է շարունակվելու գործընթացը:

Պրն. Օսկանյանը մոտ ապագայում քիչ հավանական համարեց Ղարաբաղ-Ադրբեջան ուղղակի բանակցությունների անցկացումը: Նրա կարծիքով, միայն համանախագահողների եւ հակամարտության երեք կողմերի մասնակցությամբ բանակցություններից հետո ավելի իրական կլինի Ղարաբաղ-Ադրբեջան բանակցությունների սկսվելը: «Չնայած որ մեր ցանկությունն ու մեր համոզմունքն է, որ գործընթացը միանգամից նոր որակ կստանա, եթե հենց այսօրվանից Ղարաբաղն ու Ադրբեջանը սկսեն ուղղակի երկխոսությունը», ասաց ՀՀ ԱԳ առաջին փոխնախարարը:

ՓԱՐԻԶ

Ֆեդերիկո Մայոր. ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ն չի ցանկանում պաշտոնապես նշել Օսմանյան կայսրության 700-ամյակը

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ինչպես Փարիզից տեղեկացել ենք, ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի գլխավոր տնօրեն Ֆեդերիկո Մայորը նշել է, թե ինքը չի ցանկանում, որ միջազգային այս կազմակերպությունը տոնի Օսմանյան կայսրության 700-րդ տարեդարձը՝ չբացառելով այդ թեմայով մշակութային միջոցառումները: Այս մասին, ֆրանսիական գործակալության հաղորդագրության համաձայն, նա հայտարարել է Փարիզում երկուշաբթի օրը տեղի ունեցած մամլո ասուլիսի ընթացքում՝ ավելացնելով, որ Օսմանյան կայսրության հիմնադրման 700-ամյակի տոնակատարության հարցը կդառնա այսօր, նոյեմբերի 21-ին բացվող ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի գերագույն մարմնի՝ Գլխավոր կոնֆերանսի քննարկման առարկան:

ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի կողմից տոնակատարության հնարավորությունն առաջացրել է հայ համայնքի վրդովմունքը: Ֆրանսիայում ՀՅԴ կուսակցությունը հայտարարել է, թե նստաշրջանի բացման առթիվ այդ կազմակերպության նստավայրի առջեւ ցույց կանի:

Ներկայացնելով Գլխավոր կոնֆերանսը, որը տեղի է ունենում երկու տարին մեկ, պրն Մայորը հայտարարել է, թե «ակնհայտ է, որ ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ն երբեք չի տոնելու կայսրությունների տարեդարձները»: «Այդ տոնակատարությունը կանցկացվի Թուրքիայում նրանց կողմից, ովքեր կմասնակցեն կամովին, ասել է նա, իսկ ինչ վերաբերում է ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ին, քանի որ դա ես եմ որոշում, այնպես կանեմ, որ տեղի ունենան որոշ մշակութային միջոցառումներ»:

Ըստ Ֆրանսպրեսի, այս հարցն արծարծվել է դեռեւս նոյեմբերի կեսերին Ֆրանսիայի նախագահ Ժակ Շիրակի եւ Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի հանդիպման ընթացքում: Ժակ Շիրակը նշել է, որ ինքը «բարեհաճորեն չի տրամադրված» ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի մասնակցությանը Թուրքիայի կողմից կազմակերպվելիք արարողություններին եւ որ հայերը այն վիրավորանք են դիտում 1915-1918 թթ. ցեղասպանության զոհերի հիշատակի հանդեպ:

Ուկրաինան չի ընդունում Ղրիմի տնտեսական անկախությունը

ԿԻԵՎ, 21 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ուկրաինայի վարչապետ Վալերի Պուստովոյտենկոն նոյեմբերի 17-ին հայտարարել է, թե Կիեւն ամենայն հավանականությամբ չեղյալ կհամարի Մոսկվայի հետ միեւնույն ժամանակային գոտում լինելու եւ Ուկրաինայից տնտեսական անկախություն ձգտելու Ղրիմի խորհրդարանի որոշումը: Ինչպես հաղորդում է «Ինտերֆաքսը», Պուստովոյտենկոն ընդգծել է, որ Ղրիմը կարող է զարգանալ միայն Ուկրաինայի մյուս շրջանների հետ:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Որտե՞ղ է վերջանում խորհրդարանը...

Սկիզբը էջ 1

Մինչ այսօրինակ հարցադրումներ են առաջանում օրենքի նախագիծը ընթերցելիս:

Սակայն, գոյություն ունի նաև ավելի ծանրակշիռ հարցադրում, որը կարելի է նաև որպես հռետորական հարց ձևակերպել, այն է՝ որո՞նք են արդյոք Հայաստանի ներքին գործերը:

ԱԺ-ի երեկվա հայտարարությունների համար գրանցվեցին ընդամենը 4 պատգամավոր: Գեղամ Ղարիբջանյանը հանդես գալով «Սոցիալական պետություն» անունից, կոչ արեց «մի կողմ չկանգնել և որպես խաղաղական ժամին» ակտիվորեն մասնակցել և դիրքորոշում արտահայտել հիմնախնդրի կարգավորմանն ուղղված բանակցային գործընթացի շուրջ: Ղարիբջանյանն առաջարկեց այս խնդրի շուրջ անցկացնել խորհրդարանական լսում:

Իսկ Վազգեն Հակոբյանը հայտարարեց, որ նոյեմբերի 24-ին, ժամը 14.00-ին ԱԺ-ի նիստերի դահլիճում սկսվելու է խորհրդարանական լսում «Բարեփոխումների ընթացքը գյուղատնտեսության ոլորտում» թեմայով:

«Հանրապետություն» միավորման անդամ, երկրապահ կամավորականների միության նախագահ Ալբերտ Բազեյանը հայտարարեց նոր «Երկրապահ» պատգամավորական խմբի ստեղծման մասին: Խմբի հայտարարության մեջ նշվում է, որ «փաստելով ժողովրդի որոշակի օտարումը, մերժելով ծայրահեղականությունն ու առկա դժվարությունների ամբոխավարական շահարկումները, մտահոգված հասարակության առանձնակտվող բևեռացումից, պատրաստակամ ենք օժանդակել ժողովրդի և իշխանությունների ներդաշնակմանը, փոխադարձ հանդուրժողականությամբ ու խաղաղակիրթ երկխոսության միջոցով հասարակական համերաշխության հաստատմանը»:

Խմբում ընդգրկված են 16 պատգամավորներ, և թեպետ ցանկը չներկայացվեց, սակայն լրագրողների հետաքրքրության արդյունքում պարզ դարձավ, որ խմբին անդամակցում են Դավիթ Զադոյանը (Արարատի մարզպետը, 96 թ.-ի սեպտեմբերի 26-ի ԱԺ-ի արտահերթ նիստում գործընկերների հանդեպ «փոխադարձ հանդուրժողականությամբ» առանձնապես աչքի չընկնողը), Վահան Շահինյանը (Մալաթիա-Սեբաստիայի համայնքապետը), Գագիկ Պողոսյանը (խմբի քարտուղարը) և այլք: Նորաստեղծ պատգամավորական խմբի նախագահ է ընտրված Ալբերտ Բազեյանը, հանուն ճշմարտության պիտի ասել, ԱԺ-ի ամենալուրջ և ընթերցասեր պատգամավորներից է, և ի տարբերություն իր մի շարք գործընկերների, գերադասում է կարդալ ոչ թե «Ցոնցոն» կամ «Չորրորդ իշխանության» աստղագուշակի էջերը, այլ ավելի լուրջ թերթեր:

Վերադառնալով խմբի առաջնահերթ խնդիրներին, նշենք, որ դրանք են ա) օրենքի գերիշխանության հաստատումը և իրավական պետության կայացումը, բ) զինծառայողների ու պատերազմից տուժած խաղաղացիների ընտանիքների սոցիալական պաշտպանվածության ապահովումը, գ) Արցախի հիմնախնդրի արդարացի լուծումը՝ ելակետ ընդունելով Արցախի ժողովրդի ինքնորոշման իրավունքը:

«Երկրապահ» խմբի ստեղծմամբ, փաստորեն, «Հանրապետություն» միավորումը պառակտվում է երկրորդ անգամ, որի 114 թվից հանվում է 18-ը և մնում են 96 պատգամավորներ: Ճիշտ այնքան, որքան անհրաժեշտ է ապահովելու «խորհրդարանական մեծամասնությունը»: Եվս մեկ պառակտում, և այդ մեծամասնությունը կանցնի պատմության գիրկը:

Սակայն խնդիրն այդպես դյուրին չի լուծվում, և ԱԺ-ում ուժերի նոր (թե՞ վերջին) վերադասավորում է սպասվում, և ունենալու ենք մեկ անգամ, քանի որ խորհրդարան է ուզում վերադառնալ... Վանո Սիրադեղյանը: Դրանով իսկ ՀՀՇ նախագահը շախմատային դաշտում կատարում է ևս մեկ ճիշտ քայլ, սակայն հարցն այն է, թե այս անգամ այն արդյոք նախատեսվող արդյունքը կտա: Ներխորհրդարանական դաշտերում իրավիճակը հղի է անկանխատեսելի հետևանքներով:

Սկիզբը էջ 1

ԼՂՀ նախագահը նշեց, թե հասկանալի է, որ այսօր Ադրբեջանում Լեռնային Ղարաբաղի փաստացի անկախությունը ճանաչելու հարցում հոգեբանական խոչընդոտ կա: Իսկ թե ինչ հարցերում ԼՂՀ-ն կարող է որոշ լիազորություններ տալ Ադրբեջանին, միայն բանակցությունների սեղանի շուրջ կորոշվի: Ադրբեջանցի լրագրողի այն հարցին, թե Ղարաբաղի բանակը լիովին կպաշտպանի իր սահմանները: Ինչ վերաբերում է Հայաստանի և Ղարաբաղի միջև եղած տարակարծություններին, իհարկե, խնդիրներ կան, անհամաձայնություններ կան, բայց այդ ամենը լուծվում է սեղանի շուրջ և չի հանվում լրատվամիջոցներ կամ վերջիններիս օգնությամբ մեկը մյուսի վրա ճնշում չի գործադրում: Իր ժողովրդից բացի է ճնշման տությունը: Եթե մենք ուզում ենք ինչ-որ հարաբերություններ հաստատել, ապա պետք է հրաժարվենք բռնամոլ կերպարի խառնակությունից:

Արկադի Ղուկասյանը նշեց նաև, որ ինքը դեմ է ամեն տեսակի ահաբեկչության, այդ թվում պետական մակարդակով: Այն հարցին, թե ինչպե՞ս է ԼՂՀ նախագահը վերաբերվում «Սադվալ» լեզգիական

ԵՐԵՎԱՆ

Հայաստանին Ղարաբաղի հարցը լուծելու լիազորություններ չենք տվել

Արկադի Ղուկասյանը հանդիպեց աբխազ և ադրբեջանցի լրագրողների հետ

ինչպե՞ս է Արկադի Ղուկասյանը վերաբերվում Վաֆա Գուլուզադեի վերջին հայտարարությանը, այն է «Ադրբեջանը պատրաստ է ԼՂ-ի հետ բանակցությունների սեղանի շուրջ նստել մի պայմանով, որ Ղարաբաղը այդ բանակցությունների ընթացքում չբարձրացնի իր անկախությունը ճանաչելու հարցը», ԼՂՀ նախագահը պատասխանեց, թե իր մամուլի ասուլիսում ասել է, որ թե անկախությունը և թե ինքնավարությունը երկու կողմերի նպատակներն են, որոնք չեն կարող բանակցությունների նախապայման դառնալ: Այսինքն երկու կողմերն էլ չպետք է պարտադրեն այդ հարցերի քննարկումը, այլ պետք է սկսել բոլոր դռներն իրենց առջև և սկսել զրոյից բանակցել:

Իսկ թե ինչպիսի՞ արդյունք կհանգեն, ցույց կտան բանակցությունները: Բայց որ Ղարաբաղը ենթարկվի Ադրբեջանին, անհնար է պատկերացնել: Ինչ վերաբերում է պատերազմը վերսկսելուն, ապա Ղարաբաղը երբեք չի սկսի, իսկ եթե Ադրբեջանը անցնի ակտիվ ռազմական գործողությունների, Ղարա-

Ինչ վերաբերում է ռազմագերիների խնդրին, ապա ըստ Ա. Ղուկասյանի, Ն. Աբասովի գլխավորությամբ Ադրբեջանում սարսափելի քարոզչություն է սկսվել հիմնականում սուտ ու կեղծիքի վրա: Ղարաբաղում ոչ 5000 և ոչ էլ 800 ադրբեջանցի ռազմագերի չկա: Ընդամենը 4-5 հոգի կա, որոնց փոխանակման շուրջ բանակցությունները շարունակվում են: Իսկ նման վարկածը Ադրբեջանը ուղեգրում է այն պատճառով, որ իր զոհված խաղաղացիներին ռազմադաշտից չեն գալիս տանելու, իսկ ծնողներին հայտարարում են, թե անհետ կորել են կամ տեղեկություն չունեն: Ղարաբաղը որևէ հիմք չունի այդքան գերի պահելու և ոչ էլ հնարավորություն: Իսկ ռազմագերիների հարցով համատեղ հանձնաժողով ստեղծելու հարցում Ադրբեջանը նույնպես որևէ քայլ չի կատարում մտածելով, որ այդպիսով կճանաչի ԼՂՀ-ի անկախությունը: Այդ առումով ԼՂՀ նախագահը Ադրբեջանի անվտանգության նախարար Ն. Աբասովի ուղեգրած դիրքորոշումը համարեց հանցագործ, քանի որ նա

շարժմանը և ահաբեկչության հետ վերջինիս կապերին, Ա. Ղուկասյանը նշեց, թե, նախ Ղարաբաղյան փորձից ելնելով, ինքը չի կարող վստահել ադրբեջանական քարոզչությանը և միանշանակ չի կարող ասել՝ «Սադվալը» ահաբեկչական կազմակերպություն է, թե ոչ: Իսկ ինչ վերաբերում է ԱՍԱԼԱ-ին, ապա դա ավելի շատ փիլիսոփայություն է, քան ահաբեկչություն:

Ա. Ղուկասյանի կարծիքով, միշտ էլ, երբ հարցերը խաղաղ լուծելու ճանապարհ կա, սխալ է ահաբեկչությանը դիմել: Ադրբեջանցի լրագրողները ցանկություն հայտնեցին հետագայում այցելել նաև Ղարաբաղ, ինչը Ա. Ղուկասյանը լիովին իրականանալի համարեց: ԼՂՀ նախագահը ողջունեց նաև նման հանդիպումների իրականացումը, ինչպես նաև ղարաբաղցի և ադրբեջանցի լրագրողների կապերի հաստատմանը, մասնավորապես «Ազգ» և «Զերկալո» թերթերի թղթակիցների նախաձեռնությունը, ինչը, ըստ նրա, կօգնի հակամարտության ավելի անաչառ լուսաբանմանը:

Նոր փուլ Հայաստան-Ուրուգվայ հարաբերություններում

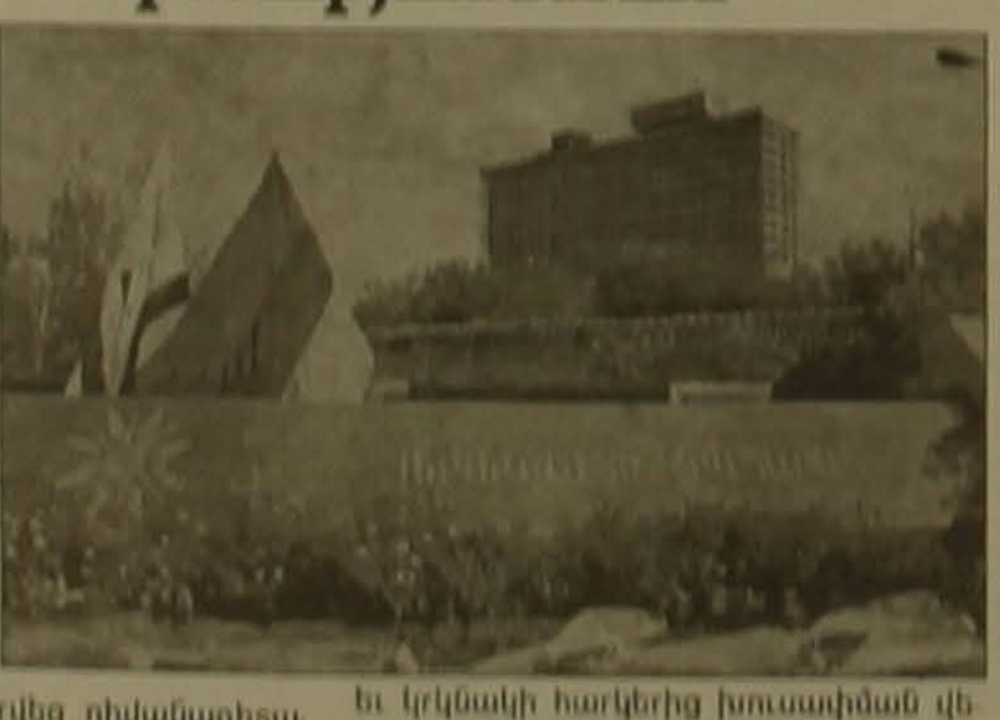

Ինչպես արդեն տեղեկացրել էինք, երկօրյա պաշտոնական այցով Երևան էին ժամանել Ուրուգվայի Արևելյան Հանրապետության արտաքին գործերի փոխնախարար Կառլոս Պերեսդել Կաստիլիոն և նրան ուղեկցող պատվիրակությունը: Երեկ, ԱԳՆ-ում ՀՀ-ի և Ուրուգվայի կառավարությունների միջև ստորագրվեց դիվանագիտական և ծառայողական անձնագիր ունեցող անձանց համար առանց մուտքի արտոնագրերի միմյանց տարածքներ այցելելու մասին պայմանագիրը, որին հաջորդեց փոխարտգործնախարարների կարճատև մամուլի ասուլիսը: Պարոն Օսկանյանը կարևորելով այցը, նշեց, որ պայմանագիրը կնպաստի երկու երկրների հարաբերությունների զարգացմանը: Միաժամանակ տեղեկացրեց, որ «Դրազդան» հյուրանոցի շրջակայքի հրապարակը անվանակոչվել է Ուրուգվայի հրապարակ:

Ուրուգվայի փոխարտգործնախարարը հանդիպում է ունեցել նաև ՀՀ նախագահի և վարչապետի հետ, որի ժամանակ քննարկվել են երկկողմ հարաբերությունների ներկա վիճակն ու զարգացման հեռանկարները, պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել միջազգային ատյաններում փոխադարձ օգնության և աջակցության, քաղաքական, տնտեսական գործունեության վերաբերյալ, ինչպես նաև իրավական և տնտեսական դաշտի, ներդրումների խրախուսման, պաշտպանման և կրկնակի հարկերից խուսափման վերաբերյալ:

Իր հերթին, Ուրուգվայի փոխարտգործնախարարը գոհունակություն հայտնելով, նշեց, որ երկկողմանի հարաբերություններում սկսվում է նոր փուլ, կան ընդհանուր սկզբունքներ և ծրագրեր համագործակցության գործնական ոլորտում, որոնց համար առաջիկա ամիսների համար հաստատվել է աշխատանքային օրակարգ, որը բաղկացած է լինելու նոր համաձայնագրերի ստորագրմամբ: Նա համոզմունք հայտնեց, որ բանակցությունները ամուր հիմքերի վրա են: Առաջնային համարելով երկկողմ փորձի փոխանակումը կապված խաղաղական ոլորտի, ժողովրդավարության հաստատման, նաև տնտեսական ոլորտում տարածաշրջանային ինտեգրացիոն գործընթացների ուղղությամբ, ձեռնարկվելու են կապիտալի ներմուծման համապատասխան քայլեր, որոնք հնարավոր է տարածել արդյունաբերական և գյուղատնտեսական ոլորտներում:

ԱՐԱՔՍ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

ԻՐԱՆ-ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Պահապան խորհուրդը գործակցելու է ՍԴ-ի հետ

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Իրանի Իսլամական Հանրապետության Պահապան խորհրդի և Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրական դատարանի նախագահների միջև Երևանում պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել երկուստեք համագործակցություն զարգացնելու վերաբերյալ: Այս մասին նոյեմբերի 21-ին լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ տեղեկացրեց ԻԻՀ Պահապան խորհրդի նախագահ Այաթոլլա Ջաննաթին: Վերջինս մարդու իրավունքների և սահմանադրական վերահսկողության վերաբերյալ նոյեմբերի 21-25-ը Երևանում կայանալիք երկրորդ միջազգային սեմինարում ելույթ է ունենալու զեկուցմամբ:

Ըստ պրն Ջաննաթիի, 1980 թ. ստեղծված Պահապան խորհուրդը կազմված է 6 իրավաբաններից և 6 կրոնագետներից: Առաջիններին նշանակում է խորհրդարանը, իսկ երկրորդներին՝ երկրի հոգևոր առաջնորդը: Նա քննում է պառլամենտի ընդունած որոշումների և օրենքների Սահմանադրությանը և իսլամի կանոններին համապատասխանության հարցը: Անհամապատասխանության դեպքում օրենքները վերադարձվում են պառլամենտ՝ վերամշակման: Խորհուրդը վերահսկում է նաև ընտրությունների ընթացքը:

Պրն Ջաննաթին նշեց, որ 1979 թ. ընդունված և 1989 թ. վերամշակման ենթարկված Իրանի Սահմանադրության մեջ ամենից շատ խոսվում է մարդու իրավունքների մասին, բազմաթիվ հոդվածներ ամրագրում են մարդու ազատությունները: Մասնավորապես, տղամարդիկ և կանայք ընտրելու և ընտրվելու հավասար իրավունքներ ունեն: Պահապան խորհրդի նախագահը ընդգծեց, որ Իրանի նախագահի տեղակալներից մեկը և կառավարության պաշտոնավարող անձանցից երկուսը կանայք են: Խորհրդարանում նույնպես կան մի շարք կին պատգամավորներ: Սահմանադրությամբ ամրագրվում է նաև այլ երկրների ներքին գործերին չմիջամտելու հարցը:

ՆՈՐ ԶԵՅԹՈՒՆ-50

Զեյթունցի բարերարը մանկապարտեզում

Զեյթուն թաղամասի հիմնադրման 50-ամյակի տոնակատարություններին մասնակցելու նպատակով Հայաստան այցելած լիբանանահայ, արմատներով զեյթունցի Նշան Գյուլվանեսյանը նոյեմբերի 20-ին այցելեց Քանաքեռ-Զեյթուն թաղամասի թիվ 190 մանկապարտեզ: Տոնակատարության առթիվ կազմակերպված հանդիսությունը, որի ընթացքում դրվագներ ներկայացվեցին Զեյթունի պատմությունից (գեղարվեստական ղեկավար՝ Պերճուհի Ցախուկյան), արժանացավ հյուրի բարձր գնահատականին: Բեյրութահայ բարերարը ցանկություն հայտնեց սատար կանգնել զեյթունցի հայրենադարձների ձեռքերով կառուցված մանկապարտեզին: Հանդիպմանը մասնակցում էին նաև «Զեյթուն հայրենակցական և պատմամշակութային միության» նախագահ Դանիել Գայթակյանը և միության անդամներ:

Նշենք նաև, որ առաջիկայում Երևանի թիվ 190 մանկապարտեզը, թաղամասի բնակիչների խնդրանքով, կվերանվանվի «Զեյթուն»:

ՆՈՒՆԵ ԱՎԱԳՅԱՆ

Հայ ժողովրդի պատմությունն՝ անգլերեն

Նյու Յորքի «Մարթին» հրատարակչությունը տեղեկացրել է «Հայ ժողովուրդը հնագույն ժամանակներից մինչև նորագույնը» երկհատորյա գրքի տպագրության մասին:

Գիրքը խմբագրել է Կալիֆոռնիայի համալսարանի պրոֆեսոր Ռիչարդ Հովհաննիսյանը:

«ԵՐԵՎԱՆ»

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակվում է [illegible]
Հիմնադիր և հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երևան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՀԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍՅԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն / 561841
Apple Macintosh
համակարգչային ստուդիա «Ազգ» թերթի
Հղումը «Ազգին» պարտադիր է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

Ինչպես արդեն հաղորդվել է, նոյեմբերի 18-20-ը, Ծաղկաձորի գրողների միության ստեղծագործական տանը, ընկերցա-րական «Անդրկովկասի լրատվամիջոցների ազատություն» ծրագրի շրջանակներում անցկացվեց յոթերորդ համաժողովը՝ տարածաշրջանի հակամարտող իշխանությունների ներկայացուցիչների մասնակցությամբ: Համաժողովը առանձնահատուկ երևույթ էր, քանզի մինչև այդ եղած բոլոր հանդիպումները (ինչպես ծրագրի շրջանակներում, այնպես էլ ԵԱՀԿ հովանավորությամբ) հրավիրվել են կամ ճանաչված երկրների ներկայացուցիչներ, կամ, ինչպես օրինակ, Վարշավայում, հակամարտող երկու կողմերի պատվիրակությունների միջև: Ծաղկաձորի հանդիպումը, ըստ էության, առաջին միջոցառումն էր, ուր անդրկովկասյան լրագրողները հնարավորություն ստացան մոտիկից ծանոթանալու և ուղղակի հաղորդակցման մեջ մտնել միմյանց հետ: Համաժողովի ընթացքում քննարկման դրված թե մասնագիտական հարցերը և թե, առավելապես, վրաց-աբխազական, վրաց-օսական և ղարաբաղյան հակամարտությունները ցույց տվեցին, որ լրագրողները միշտ չէ, որ տիրապետում են մյուս երկրների մասին ճիշտ տեղեկությունների, և թերի գիտելիքները հաճախ թույլ չեն տալիս կառուցել գործնականում արդարացված եզրակացություններ: Մասնավորապես ադրբեջանցի լրագրողները համոզված են, որ «Ղարաբաղի հարցը ներկայիս Հայաստանում ազգային խնդիր չէ» և որ «Հայաստանի բնակչությունն այսօր պատրաստ է հրաժարվել Ղարաբաղի գաղափարից՝ մարդավայել կյանքով ապրելու նախապայմանով»: Լևոն Տեր-Պետրոսյանին համարելով «չափազանց լուրջ և խելացի քաղաքական գործիչ» ադրբեջանցի լրագրողները «հարգում են նրա անձը՝ հատկապես հայտնի ասույթից հետո»: Նրանք համոզված են, որ Լևոն Տեր-Պետրոսյանը, «որպես [illegible] անձնավորություն» (որը մի [illegible] անգամ ընդգծեց), «պատրաստ[illegible] հասցնելու իրականության [illegible] հենց այդ հենքի վրա է ընկալ[illegible] նրա խոսքը»: ՀՀ նախագահի [illegible] միտքը, ըստ որի «Հայաստանը լավ չի ապրի, քանի դեռ կա Ղարաբաղի հարցը», ադրբեջանցի լրագրողները գնահատեցին որպես «իրատես, խելացի և լավ մտածված»: Հետաքրքիր է, որ նրանք չեն թաքցնում, թե Ղարաբաղի հարցը «ներկայիս Ադրբեջանում չի դիտվում որպես բնակչության միավորող գործոն և չի ծնում ազգային գաղափարախոսություն»: Նրանց վկայությամբ, նավթային խնդիրը ներկայումս կարևորվում է ավելի, և «մեր մոտ այսօր առկա է նավթային գաղափարախոսություն»: Ադրբեջանցի լրագրողներն այսօր համոզված են, որ նման գործընթացներ նկատվում են նաև Հայաստանում և չեն հավատում այն իրողությանը, որ ԼՂՀ հարցի քաղաքական կարգավորման համատեքստում նավթային անցկացման խնդիրը չի շոշափվում:

Հետաքրքրական է, որ թշնամաբար վերաբերվելով հարևան երկրներից Ռուսաստանին և Իրանին, ըստ ադրբեջանցի լրագրողների, իրենց երկիրն այսօր համագործակցում է Վրաստանի և կարող է համագործակցել նաև Հայաստանի հետ: Նրանց կարծիքով, նման հնարավորությունը, թեկուզ նույն ռազմավարության առումով չափազանց շահութաբեր կլինի Հայաստանի համար, ասելով, որ միտքն իր տրամաբանությամբ թվում է անհեթեթ հրաժարվել ռազմավարական գործընկերներից և կռահել հենց ռազմավարապես: Այնուամենայնիվ, ըստ ադրբեջանցի լրագրողների, Լևոն Տեր-Պետրոսյանի գործելակերպը և հատկապես հայտնի ասույթի բովանդակությունը թույլ են տալիս անել նման եզրահանգումներ:

Ադրբեջանցի լրագրողները համաձայնեցին մեր այն մտքին, որ «խելացի չի կարելի համարել այն երկրի գործելակերպը, որը բացառապես կամ ծայրահեղ դեպքում գերազանցապես մեկ գործոնով փորձում է լուծել իր բոլոր խնդիրները, ինչպես արտաքին դիվանագիտության, այնպես էլ ներքին կյանքի ասպարեզում»: Ի պատասխան ադրբեջանցի լրագրողների խոսքի, նշվեց նաև այն միտքը (որը հաճախ կարելի է հանդիպել հայաստանյան մամուլում), որ «ինչպես Լեռնային Ղարաբաղի խնդիրը Ռուսաստանի համար քաղաքական լծակ է Ադրբեջանին վերահսկելու ուղղությամբ, այնպես էլ ներմուծված նավթային գործոնը քաղաքական լծակ է արդեն ԱՄՆ-ի համար ուղղված նույնպես Ադրբեջանի դեմ»: Ադրբեջանցիների կողմից անընկալելի է, որ Ղարաբաղի հարցը մեր մամուլում շարունակում է մնալ որպես թիվ մեկ թեմա, իսկ Ղարաբաղը ազգային գաղափար: Մեր դիտողությունը, որ «այսօր մեր հանրապետությունում ոչ մի մարդ չի կարող հենց այնպես՝ մի ստորագրությամբ հրաժարվել Ղարաբաղի խնդրի նախնական հարցադրումից», զարմանք պատճառեց հարևան երկրի ներկայացուցչությանը:

Նման տարաձայնություններ կարելի էր նկատել նաև մյուս հակամարտությունների քննարկման ժամանակ, ինչը պայմանավորված է տարածաշրջանային տեղեկատվական դաշտի թուլությամբ կամ բացակայությամբ: Այս առումով հավանության արժանացվեց հայաստանյան պատվիրակության առաջարկած «Լրագրողներ առանց սահմանի. Անդրկովկաս» կազմակերպության ստեղծման գաղափարը, որի հիմքը կազմելու է ԵԱՀԿ-ի աջակցությամբ ստեղծվելիք «Վստահություն» ղարաբաղա-ադրբեջանական տեղեկատվական կենտրոնը:

Ցավով պետք է նշել, որ համաժողովի բովանդակությունը և ուղղվածությունը ճիշտ չի ներկայացված «Հայաստանի Հանրապետություն» օրաթերթի նոյեմբերի 21-ի համարում հրապարակված «Ծաղկաձորի սեմինարի և... Ղարաբաղը թյուրիմացաբար պաշտպանելու մասին» հոդվածում: Դա մասամբ բացատրվում է նրանով, որ հոդվածագիրը նոյեմբերի 20-ին չի եղել Ծաղկաձորում և հնարավորություն չի ունեցել ունկնդրելու Ղարաբաղի հարցի մասին լրագրողական քննարկումների շարունակությանը: Նույն այդ պատճառով հոդվածագիրը ֆիզիկապես չէր կարող մասնակից լինել նաև հայաստանյան կողմի նշված նախաձեռնության քննարկումներին, և առավել ևս լսել ծրագրի հեղինակ Վիգեն Չիթերյանի եզրափակիչ խոսքը:

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԻ ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐԻ ՅՈԹԵՐՈՐԴ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ

Լրագրողների քաղաքականությունը

[illegible]

Քյամալ Ալի. «ԼՂ ինքնավարությունը մեծագույն զիջում է Ադրբեջանի կողմից»

Մուսավաթ կուսակցության համոզմամբ՝ Հեյդար Ալիևը Ադրբեջանի ոչ լեգիտիմ նախագահն է

«Ազգը» արդեն տեղեկացրել է, որ օրերս Երևան էին ժամանել ադրբեջանական լրատվամիջոցների մի խումբ ներկայացուցիչներ Ծաղկաձորում Անդրկովկասի և Հյուսիսային Կովկասի ԶԼՄ-ների համագործակցությանը նվիրված ժողովին մասնակցելու: Ընթերցողի ուշադրությանն ենք ներկայացնում մեր թղթակցի հարցազրույցը պատվիրակության անդամ, Մուսավաթ կուսակցության վարչության ներկայացուցիչ, հասարակական գործիչ, հրապարակախոս և լրագրող Քյամալ Ալիի հետ:

- Ինչպես ձեզ հայտնի է, վերջերս ԼՂՀ նախագահ Արկադի Ղուկասյանը հանդես եկավ, կարելի է ասել, սենսացիոն հայտարարությամբ, որի համաձայն Ղարաբաղը պատրաստ է դիմել իր պետականության սահմանափակմանը՝ ԼՂՀ միջազգային իրավական սուբյեկտի կարգավիճակի պահպանման պայմաններում: ՀՀ-ի և ԼՂՀ-ի վերամիավորման գաղափարից հրաժարվելուց հետո դա գնահատվում է հերթական խաղաղ նախաձեռնություն, զիջում Ադրբեջանին: Դուք ինչպե՞ս եք գնահատում ԼՂՀ ղեկավարության այդ քայլը, գտնո՞ւմ եք արդյոք, որ դա զիջում է: Եթե այո, ապա ինչպիսի՞ զիջման է պատրաստ ադրբեջանական կողմը, եթե ոչ՝ ինչո՞ւ:

- Մուսավաթ կուսակցությունը ներկայումս կտրուկ ընդդիմության մեջ է նախագահ Ալիևի նկատմամբ: Մենք գտնում ենք, որ Ալիևը շատ մեծ զիջումների է գնում ԼՂ-ի նկատմամբ: Բնականաբար Լեռնային Ղարաբաղի հայ բնակիչները պետք է ապրեն Ադրբեջանում: Բայց նրանց իրավունքները ոչ մի դեպքում չպետք է գերազանցեն Ադրբեջանի մյուս փոքրամասնությունների իրավունքներին: Սակայն նախագահ Ալիևը, որը, մասնավորապես մեր կարծիքով, Ադրբեջանի օրինական նախագահը չէ և չի ընտրվել ժողովրդավարական ուղիով, ԼՂ հայերին խոստանում է լայն ինքնավարության ինչ-որ կարգավիճակ: Դա նշանակում է լեզգիների, թալիշների, մյուս փոքրամասնությունների իրավունքների ոտնահարում, որոնք ոչնչով վատ չեն ԼՂ հայերից:

Մուսավաթ կուսակցությունը մեծ ուշադրությամբ ընդունեց թե՛ Ղուկասյանի և թե՛ Տեր-Պետրոսյանի հայտարարությունները: Սակայն, նախևառաջ, այդ հայտարարություններում նկատվում է գիտակցման փորձը, որ անհնար է լուծում գտնել միջազգային իրավունքի խախտման պայմաններում: Դա արդեն գիտակցումն է այն բանի, որ եթե դեռ երեկ ԼՂ-ն ասում էր, թե երբեք չի ապրի Ադրբեջանի իրավասության ներքո, ապա այսօր արդեն հայտարարում է սեփական պետականության սահմանափակման մասին:

- Դուք պնդում եք, թե ողջունում եք մեր ղեկավարների հայտարարությունը ԼՂՀ պետականության սահմանափակման վերաբերյալ: Բայց պետականության սահմանափակումը ենթադրում է այդ պետականության մի մասի պահպանում: Որպես մուսավաթական դուք ընդունո՞ւմ եք դա:

- Մենք առհասարակ չենք գտնում, թե ԼՂ-ում գոյություն ունի ինչ-որ պետականություն: Նրանք են այդպես համարում: Դա ի՞նչ պետականություն է, եթե ոչ ոք չի ճանաչում, նույնիսկ՝ Հայաստանը: Մեր կարծիքով, ԼՂ-ում կա անջատական վարչակարգ, կամ խռովարարներ, որոնք Հայաստանի և Ռուսաստանի աջակցության պայմաններում հայտնի պատճառներով չեն վերահսկվում Ադրբեջանի կենտրոնական իշխանությունների կողմից:

- Եվ այնուամենայնիվ ձեր կուսակցությունը ԼՂՀ պետականության ինչ-որ տարր ընդունո՞ւմ է:

- Խորհրդային ժամանակներում ԼՂ-ն ուներ ինքնավարություն:

- Որը դուք լուծարեցիք...

- Միանգամայն ճիշտ է: Մենք լուծարեցինք, երբ Ղարաբաղը դիմեց Հայաստանին, և վերջինս որոշում ընդունեց վերամիավորման մասին: Ի դեպ, Հայաստանի Գերագույն խորհրդի այդ որոշումը դեռ ուժի մեջ է: Այնինչ, մինչև օրս առկա է այդ անհեթեթությունը. ԼՂ-ն մտցված է ՀՀ կազմի մեջ: Ինքնավարության լուծարումը պատասխան քայլ էր: Լավագույն ելքը կարող է լինել ԼՂ ինքնավարության կարգավիճակի վերականգնումը:

- Դա չի՞ նշանակում, որ դուք ղարաբաղցիներին տալիս եք այն, ինչ իրենք արդեն ունեին:

- Այո: Մենք նրանց տալիս ենք այն, ինչ նրանք ունեին:

- Այդ դեպքում ո՞րն է ձեր զիջումը:

- Զիջումն այն է, որ ներկայումս նրանք առհասարակ ոչինչ չունեն: Ներկայումս ԼՂ-ն որևէ մեկի կողմից չճանաչված, անջատական կազմավորում է: Մենք նրանց տալիս ենք ինքնավարություն: Ըստ որում, ապագա ժողովրդավարական Ադրբեջանում ազգային փոքրամասնությունների հարցերն ընդհանրապես կլուծվեն, քանի որ բոլոր ազգային փոքրամասնությունները կունենան իրենց լիարժեք զարգացման բացարձակապես բոլոր իրավունքները ու երաշխիքները: Դա անհնար է ներկա Ադրբեջանում, քանի որ Հեյդար Ալիևի կողմից վերահսկվող հանրապետությունը ժողովրդավարական պետություն չէ: Մենք երազում ենք մտնել եվրախորհուրդ, իսկ եվրախորհուրդը բացառում է ազգային որևէ խտրականություն: Առաջիկայում Ադրբեջանն իր տնտեսական հնարավորություններով կդառնա երկրորդ Սինգապուր կամ Դուբայ: Նման պետություններում բարգավաճում են բոլոր ազգերի և ժողովուրդների ներկայացուցիչները: Ղարաբաղի հայերը կապրեն ավելի հարուստ ու երջանիկ, քան գուցե Հայաստանի իրենց հայրենակիցները:

- Ղարաբաղն իր անկախությունը նվաճեց ԽՍՀՄ Սահմանադրությանը և միջազգային իրավունքին խստիվ համապատասխան: Համաշխարհային պրակտիկայում կան անկախության նվաճման բազմաթիվ օրինակներ: Դրանցից մեկը Էրիթրեան է: Ի՞նչ եք կարծում, եթե հայերն ընդունում են ադրբեջանական ժողովրդի ինքնորոշման իրավունքը, ադրբեջանցիները կընդունե՞ն հայերի ինքնորոշման իրավունքը:

- ԼՂ-ի՞, թե՞ Հայաստանի հայերի համար: Եթե Հայաստանի մասին է խոսքը, նա արդեն ինքնորոշվել է:

- Խոսքը Ղարաբաղի հայերի մասին է: Ի դեպ, արդեն նշեցի, որ ղարաբաղյան ճգնաժամը Ադրբեջանի ներքին գործն է: Տարածքային ամբողջականության սկզբունքը գործում է միջպետական հարաբերությունների ոլորտում, իսկ ներպետական հարաբերություններում ուժի մեջ է մտնում ինքնորոշման սկզբունքը:

- Ոչ, դա այդպես չէ: Հայաստանում շատերը մոլորության մեջ են: ԽՍՀՄ և Ադրբեջանական ԽՍՀ սահմանադրությունների մեջ ինքնավար կազմավորումների համար անկախության հանրաքվեի անցկացման իրավունք չէր նախատեսված: Միջազգային իրավունքի մեջ դրույթ չկա այն մասին, թե հանրաքվեի անցկացումը ազգային փոքրամասնությանը տալիս է պետություններին համահավասար իրավունք:

- Թույլ տվեք ձեզ հակաճառել: Նախևառաջ, ԽՍՀՄ Գերագույն խորհրդի ընդունած օրենք ԽՍՀՄ կազմից միութենական հանրապետության դուրս գալու կարգի մասին: Այդ օրենքի համաձայն, ԽՍՀՄ-ից միութենական հանրապետության դուրս գալու դեպքում դրա մեջ մտնող ինքնավար կազմավորումները կարող են անցկացնել հանրաքվե և մնալ ԽՍՀՄ կազմում: Երկրորդ, միջազգային իրավունքի, մասնավորապես ՄԱԿ-ի 1970 թ. բանաձևի համաձայն ՄԱԿ-ն ապահովում է միայն այն պետությունների տարածքային ամբողջականությունը, որոնք ճանաչում են սեփական ինքնավարությունների և նույնիսկ համախմբված ապրող էթնիկական փոքրամասնությունների ինքնորոշման իրավունքը:

- Գիտե՞ք, այն տպավորությունն է ստեղծվում, թե մենք միջազգային իրավունքի և ՄԱԿ-ի բանաձևերի տարբեր ընթերցումներ ունենք: Կամ գուցե տարբեր կերպ ենք մեկնաբանում այդ օրենքները:

- Ես անպայման Բաքու կուղարկեմ ոչ թե մեր կամ ձեր, այլ նրանց՝ արևմտյան նմուշները:

- Կասկածում եմ, կներեք, ես կասկածում եմ դրանց գոյությանը: Ի դեպ, այսպես կոչված ԼՂ անկախության հանրաքվեն անցկացվեց առանց Ղարաբաղի ադրբեջանցիների մասնակցության, նրանց արտաքսելուց հետո:

- Մենք նրանց առաջարկեցինք մասնակցել հանրաքվեին, բայց նրանք չեկան:

- Համաձայնեք, դուք ադրբեջանցիներին առաջարկեցիք վերադառնալ ԼՂ, որտեղից նրանց արտաքսել էին: Կներեք, դա անհեթեթություն է:

- Մեր իշխանությունները պատրաստվեցին երաշխավորել նրանց անվտանգությունը միջազգային դիտորդների և ԵԱՀԿ ներկայացուցիչների մասնակցությամբ:

- Դա անհնար էր պատերազմի, արյունահեղության պայմաններում: Բայց մենք ընդվզեցինք թեմայից: Ես ուզում եմ հատկապես ընդգծել, որ Ադրբեջանական ԽՍՀ սահմանադրությամբ չէր նախատեսվում ինքնավարության դուրս գալը հանրապետության կազմից:

- Այդ իրավունքը նախատեսում էր ԽՍՀՄ սահմանադրությունը, որին, կրկին ասած, ենթարկվում էր նաև Ադրբեջանը:

- Լավ: Եթե ԼՂՀ հռչակումն օրինական է իրավական տեսակետից, ապա ինչո՞ւ միջազգային հանրությունը չի ճանաչում նրա անկախությունը: Չի կարելի ասել, թե ամբողջ աշխարհը սիրահարված է Ադրբեջանին:

- Դա սոսկ ժամանակի հարց է: Կուզենայի նշել, որ մենք, ղարաբաղցիներս, իրատես ենք: Մենք համոզված ենք, որ նման ճգնաժամերը հաճախ կարգավորվում են ոչ թե իրավական, այլ քաղաքական մեխանիզմներով: Մեր ղեկավարությունը, նկատի ունենալով հակամարտության տասը տարիները, այնուամենայնիվ դիմում է անչափ ծանր զիջման՝ ԼՂՀ պետականության սահմանափակման: Ձեր ղեկավարությունը պատրա՞ստ է ըմբռնել դա և ինչ-որ պատասխան քայլ անել:

- Ադրբեջանի քաղաքական ասպարեզը շատ խայտաբղետ է: Մուսավաթից բացի, կան մի քանի ազդեցիկ կուսակցություններ, որոնք միատեսակ կերպով արտահայտվում են այս հարցում: Սակայն դրանցից մի քանիսը, օրինակ, Սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունը չի բացառում Ալանդյան կղզիների մոդելը ԼՂ-ի համար և նույնիսկ դաշնակցային հարաբերությունները ԼՂ-ի հետ: Ես հիմա Երևանում եմ, և ինձ համար դժվար է ասել, թե Մուսավաթը ինչպես է արձագանքել Ղուկասյանի և Տեր-Պետրոսյանի հայտարարություններին: Նախքան Հայաստան մեկնելս մեր կուսակցությունը, կրկնում եմ, գտնում էր, որ ինքնավարությունը բավարար զիջում է Ղարաբաղի հայերին:

Զրույցը վարեց
ՀԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆԸ

ԱԶԳ

Պետական կառույցներ

Մեր նախարարությունները ներսից

Հասարակությանը ճշգրիտ տեղեկատվություն է անհրաժեշտ

Բայց թե ի՞նչ է մատուցվում, այսօր էլ դժվար է պարզել

«Ճիշտ որոշում ընդունելու համար ճիշտ ինֆորմացիա պիտի ունենանք», ասում է վիճակագրության, պետական ռեգիստրի եւ վերլուծության վարչության պետ-նախարար Էդուարդ Աղաջանովը: Իսկ հասարակությանը տնտեսական ու հասարակական երեւույթների մասին ճիշտ տեղեկատվություն ապահովելու խնդիրը դրված է նրա ղեկավարած վարչության ուսերին:

1996-ի մայիսին ընդունված «Պետական վիճակագրության մասին» օրենքում պետական վիճակագրությանը ներկայացվող պարտադիր պահանջներն են «օբյեկտիվությունը, գիտական հիմնավորվածությունը, արժանահավատությունը, արդիականությունը, համապատասխանությունը միջազգայնորեն ընդունված ազգային հաշիվների պահանջներին, ամբողջականությունը, հրապարակայնությունը, մատչելիությունը»:

Խորհրդային պլանային տնտեսությունը բոլորովին այլ վիճակագրություն էր իրականացնում: Եթե աշխարհում վաղուց գործում է ազգային հաշիվների համակարգը, որի գլխավոր ցուցանիշներից մեկը համախառն ներքին արդյունքն է, ապա ԽՍՀՄ վիճակագրության ցուցանիշը համախառն հասարակական արդյունքն էր (աշխարհին անհասկանալի մի հասկացություն): Վիճակագրական տարբեր լեզուներով խոսելը թույլ չէր տալիս եւ մասամբ այսօր էլ թույլ չի տալիս ինտեգրվել միջազգային պրոցեսներին: Դեռեւս 1993-ի փետրվարին ՄԱԿ-ի վիճակագրական հանձնաժողովը կոչ արեց առաջնորդվել ազգային հաշիվների համակարգով: Թե ի՞նչ չափով է համակարգը ներդրվել մեզանում, դժվար է ասել: Վարչությունում նշեցին անցման բարդությունները եւ հավաստիացրին, որ այն «ներդրվում է» (1995-ի հաշվարկները կատարվել են ազգային հաշիվների համակարգով): Ներդրման դժվարությունները, ինչ խոսք, բացատրվում են տեխնիկական, կադրային, հասարակական պատճառներով: Թեեւ յուրաքանչյուր տարի մեծ թվով մասնագետներ (1997-ին՝ 60 հոգի) մեկնում են արտասահմանյան երկրներ վերապատրաստվելու: Թեեւ այսօր վարչությունում կա 120 «Պենտիում» մակնիշի համակարգիչ, բայց համակարգչային ցանցը դեռ չի գործում (տեղերում դրանց քանակը բավարար չէ): Թեեւ 1996-ին ընդունված օրենքը, շուկայական տնտեսության ծավալումը, մեր որդեգրած ուղին պահանջում եւ հնարավորություն են տալիս անցում կատարել քաղաքակիրթ աշխարհում գործող չափանիշներին ու ձեւերին, բայց «ներդրման» պրոցեսը երկարում է: Չի կարող գործել շուկայական տնտեսություն եւ կիսով չափ պլանային, կիսով չափ շուկայական վիճակագրություն: Սա նշանակում է՝ խախտվում է ոչ միայն օրենքի «միջազգային պահանջներին» համապատասխանեցնելու դրույթը, այլեւ՝ արդիականության, ամբողջականության, արժանահավատության եւ մյուս պահանջները:

Վիճակագիրներն ասում են՝ 100 տոկոսանոց վիճակագրություն հնարավոր չէ: Իսկ քանի՞ տոկոսանոց է այսօրվա վիճակագրությունը, եւ ո՞ւմ է պետք թերի վիճակագրությունը: Վերջին տարիներին, օրենքի չգործելու պատճառով, խախտվել էր վիճակագրական կարգապահությունը, ասում է վարչության պետը (Էդուարդ Աղաջանովը նշանակվել է 1995-ի հուլիսին), տնտեսվարող սուբյեկտները կորցրել էին վիճակագրական զգացողությունը, պարտադիր վիճակագրական հաշվետվություններ չէին ուղարկում: Եւ քանի որ վարչությունն էլ չուներ ներազդման լծակներ, վիճակն անմխիթար էր: Օրենքի ընդունումից եւ վարչական ու քրեական օրենսգրքերում կատարված փոփոխություններից հետո, 1997-ի փետրվարից վիճակը սկսեց բարելավվել: Ըստ օրենքի, վիճակագրական հաշվետվություններն ուշացնելու, աղավաղելու դեպքում կազմակերպությունների ղեկավարները կարող են նախազգուշացվել, տուգանվել նվազագույն աշխատավարձի քսանապատիկի, երկրորդ անգամ՝ հիսնապատիկի չափով: Երրորդ անգամ խախտելու դեպքում պատիժը կարող է հասնել ազատազրկման մինչեւ 3 տարի ժամկետով: Այս տարի մոտ 100 կազմակերպություն նախազգուշացվել է, 120-ը՝ տուգանվել (տուգանքի ընդհանուր գումարը 2 մլն 150 հազար դրամ): Օրենքի ընդունումից հետո վարչությունը եւ նրա կառույցները նորից հնարավորություն ստացան ստուգումներ կատարել (նախագահի՝ 1994 թ. օգոստոսի հրամանագրով նրանք զրկվել էին այդ հնարավորությունից): Սա, իհարկե, դրական դեր կխաղա բոլոր առումներով: Նախ կբարձրանա վիճակագրական կարգապահությունը, ապա վիճակագիրներին «ապրելու» հնարավորություն կտա. ինչպես տեսանք՝ անգամ օրենքն է հնարավորություն տալիս տուգանել կամ նախազգուշացնել (էլ չենք խոսում ընդհանրապես չարձանագրելու մասին): 1997-ի փետրվարից վարչությունում ստեղծվել է վիճակագրական հաշվետվությունների հավաքման եւ վերահսկման բաժին: Տարբեր մարզերում պարբերաբար կատարվող ստուգումների արդյունքները սպասվածից մի քանի անգամ վատթար վիճակ են արձանագրում: Մայիսից առ այսօր ստուգվել է 468 ձեռնարկություն, վիճակագրական խախտումներ չեն գրանցվել միայն 114-ում: Երեւանի 113 կազմակերպություններում կատարված ստուգումները ցույց են տվել, որ խախտումներ չկան միայն 11-ում: Խախտումները վերաբերում են ե՛ւ վիճակագրական հաշվետվությունների ներկայացման ժամկետներին, ե՛ւ կարգին: Նախկին խորհրդային մեխանիկական վիճակագրությունն այսօր փոխարինվել է համեմատաբար բարդ վիճակագրությամբ, որը ոչ միայն մտավոր աշխատանք, այլեւ՝ մասնագիտական պատրաստվածություն է ենթադրում: Չկան լավ տնտեսագետներ, իրավաբաններ, հաշվապահներ, ընդհանուր տնտեսավարման կուլտուրան ցածր է, իսկ վարչությունը համապատասխան հրահանգներով, մեթոդական ձեռնարկներով, ուղեցույցներով չի ապահովել սուբյեկտներին: Թեեւ հայտնաբերված խախտումները դասակարգված չէին, բայց [illegible] մի զգալի մասն էլ, անշուշտ, ներկայացվող տվյալների արժանահավատությանն է վերաբերում:

Օբյեկտիվ եւ արժանահավատ վիճակագրություն

Վիճակագրության վարչությանը ներկայացվող մեղադրանքների մի զգալի մասը վերաբերում է սրան: Ե՛վ աջից, ե՛ւ ձախից պնդում են, որ մեզանում գործող պետական վիճակագրությունը օբյեկտիվ չէ, արժանահավատ չէ: Վիճակագրության վարչությունում, իհարկե, հակառակ կարծիքի են: Այստեղ պնդում են, որ չնայած մեղադրանքներին՝ անցյալում էլ արդյունքները չեն կեղծվել: Անգամ պատմում են, որ պարոն Աղաջանովն իր նշանակվելուց հետո հարցրել է վարչապետ Բագրատյանին՝ ինչպիսի՞ վիճակագրություն է նրան հարկավոր՝ ճի՞շտ, թե՞ սխալ, գուցե երկո՞ւսն էլ՝ մեկը հրապարակման համար, մյուսը՝ անձնական օգտագործման: Պատասխանը եղել է՝ միայն ճիշտ: Բայց այս բոլոր հավաստիացումները մնում են «հորս արեւի» մակարդակի, եւ մեր կասկածներն էլ՝ չհիմնավորված, քանի դեռ մենք՝ կասկածողներս, չենք ստուգել նրանց տվյալները եւ չենք իրականացրել անկախ վիճակագրություն: Պարոն Աղաջանովն իրեն հատուկ անմիջականությամբ առաջարկում է ստուգել ու ապացուցել իրենց տվյալների կեղծությունը:

Ընդդիմախոսներն ասում են՝ վիճակագրական կեղծիքը լինում է երեք տեսակի.

ա. երբ սուբյեկտը միտումնավոր կեղծ տվյալներ է ուղարկում՝ ֆինանսական, հարկային նկատառումներից ելնելով,

բ. երբ կա պատվիրատուի (տվյալ դեպքում կառավարության) հրահանգը,

գ. երբ կան մեթոդոլոգիական սխալներ:

Առաջին դեպքում, ըստ պետ-նախարարի, սխալ տվյալներ հիմնականում տալիս են առեւտրի եւ սպասարկման, տրանսպորտի, շինանյութերի, թեթեւ եւ սննդի արդյունաբերության, հասարակական սննդի, շինարարության ոլորտի կազմակերպությունները (այսինքն՝ գրեթե բոլորը): Վարչությունը ստուգումներ անցկացնելու եւ տվյալները ճշտելու հնարավորություն ունի: Թեեւ համակարգի 900 աշխատողով (235-ը կենտրոնական ապարատում) այդ խնդիրն իրականացնելը բարդ է (բենզին, ֆինանսներ եւ այլն): Մանավանդ խորհրդային ժամանակների 23 հազար տնտեսվարող սուբյեկտի դիմաց այսօր վիճվարչությունը գործ ունի մոտ կես միլիոն սուբյեկտների հետ (միայն 3400 գյուղացիական տնտեսություններ, 18 հազար առեւտրական կազմակերպություններ, 8 հազար վերամշակող ձեռնարկություններ, 2 հազար շինարարական կազմակերպություններ): Սրանք միայն գրանցվածներն են, իսկ, ըստ պարոն Աղաջանովի, համախառն արդյունքի 53 տոկոսը մեզանում ստվերային է, 4 ձեռներեցից միայն մեկն է պետռեգիստրում գրանցված: Նման պայմաններում ընդգրկել կամ ստուգել այդ հսկա զանգվածն անհնարին է: Այստեղից էլ երրորդ խախտումը՝ մեթոդոլոգիականը: Տնտեսվարող սուբյեկտների քանակի ավելացմանը զուգահեռ, վիճակագրության մեջ համատարած վիճակագրությունից անցնում են կատարում ընտրանքայինին: Այս դեպքում մասնագետները պնդում են, որ մեթոդի, վիճակագրության սկզբունքների ընտրությունից է կախված, թե ի՛նչ արդյունքներ կստացվեն: Եւ քանի որ Հայաստանում ըստ շրջանների տնտեսությունը շատ խայտաբղետ է, ուստի ընտրված փոքրաթիվ սուբյեկտները հիմնականում չեն ներկայացնում համալիր պատկերը:

Վերջապես գանք ամենակարեւորին՝ պատվիրված սխալներին: Վիճվարչությունը կառավարության ենթակա կառույց է (ի դեպ, օրենքի առաջին նախագծում առաջարկվում էր վարչությանը տալ այնպիսի կարգավիճակ, ինչպիսին այսօր ունի Կենտրոնական բանկը): Եթե անցյալում նրա պետը պարզապես մասնակցում էր կառավարության նիստերին, ապա 1996-ից սկսած նա կառավարության անդամ է՝ պետ գիծ նախարար: Կարծում եմ՝ սա էլ է ուղղված վիճակագրությունը վերահսկելի դարձնելուն: Պարոն Աղաջանովը՝ որպես արժանահավատության ապացույց, բերում էր այս տարի իրենց ներկայացրած թվերը. արդյունաբերությունը դեռ չի հասել անցյալ տարվա մակարդակին, արտահանման ծավալները 25 տոկոսով կրճատվել են, գործազուրկների իրական քանակը ոչ թե 165 հազար է (ինչպես արձանագրված է զբաղվածության կենտրոնում), այլ՝ 400 հազար եւ այլն: Իսկ ընդդիմախոսներն ասում են՝ ներկայացվող թվերն էլ վստահություն չեն ներշնչում եւ, բացի այդ, այսօր կառավարությունը վիճակը գունազարդելու խնդիր չունի: Կես տարի հետո, երբ վարչապետից կպահանջեն մեկ տարվա աշխատանքի արդյունքները, այն ժամանակ կդրվի այդ խնդիրը:

Ինչ վերաբերում է ստվերային տնտեսությանը: Հարկային ծանր բեռը, հարաբերությունների չկարգավորվածությունը ստվերային գործունեության խթաններից են: Դրանց բացահայտմանն են ուղղվում ներքին գործերի, հարկային տեսչության ուժերը: Որքան արդյունավետ են գործում վերջիններս, այնքան շատ գրանցումներ է իրականացնում պետռեգիստրը: 1996-ի հոկտեմբերի 1-ի համեմատ, անհատ ձեռներեցների թիվն աճել է երկու անգամ. այժմ 36 հազար ձեռներեց է գրանցված եւ 35780 ձեռնարկություն: Շնորհիվ վիճվարչության արդյունաբերական ձեռնարկությունների միանվագ հարցում է իրականացնելու՝ մոտ 7 հազար ձեռնարկություն կլրացնեն վարչության մշակած հարցաթերթիկները:

Հրապարակայնություն եւ վիճակագրական ուսումնասիրությունների օգտագործում

Վիճակագրական տեղեկատվությունը պիտի մատչելի լինի եւ պարբերաբար ներկայացվի հասարակությանը: Վիճվարչությունը յուրաքանչյուր ամիս «Հայաստանի Հանրապետություն» եւ «Ռեսպուբլիկա Արմենիա» թերթերում ամփոփ տվյալներ է հրապարակում: Վիճակագրության հրապարակայնությունը սրանով էլ ավարտվում է: Վարչության կազմած կիսամյակային հաշվետվությունները, վիճակագրական ժողովածուները, թեմատիկ ուսումնասիրությունները կա՛մ «ծառայողական օգտագործման համար» նշումով են, կա՛մ ուղարկվում են միայն իշխանության վերին օղակներին: Որեւէ տեղեկատվություն ստանալու համար դուք պիտի դիմեք վիճվարչության ստեղծած «Հայվիճինֆո» կամ «Հայմեքենաինֆորմ» պետական ձեռնարկություններին, վճարեք, ապա նոր վիճվարչությունից ստանաք տեղեկատվությունը: Վարչությունում գտնում են, որ իրենց աշխատողը իր պարտականությունները գերազանցող աշխատանքի դիմաց պիտի լրացուցիչ վարձատրվի: Բայց մի՞թե հրապարակայնությունը, տեղեկատվության մատչելիությունը ենթակա է վաճառքի եւ մի՞թե հարկատուների հաշվին ապրող վարչությունը այդ նույն հարկատուներին պիտի վաճառի իր տեղեկատվությունը: Եվ, վերջապես, սա չի՞ սահմանափակում տեղեկատվություն ստանալու լրատվամիջոցների իրավունքը: Բոլորիս հայտնի է, որ մեր չկայացած շուկայի պայմաններում, երբ ձեռներեցությունը չի հիմնվում մարկետինգի, պահանջարկի ուսումնասիրության, մրցակցության վրա, տեղեկատվությունը դադարում է ապրանք լինելուց: Այն կարող է հետաքրքրել միայն լրագրողին, ուստի վճարողն էլ, բնականաբար, միայն նա կլինի: Ես փորձեցի պարզել նաեւ, թե ինչպիսի ամփոփ տվյալներ են հրապարակվում մամուլում: Պարզվեց՝ հրապարակման ենթակա տվյալների ցանկը սահմանված չէ: Այն որոշվում է վարչության ղեկավարների կողմից: Ասենք, փոխնախարարներից մեկը կարծում է, որ չի կարելի տպագրել բնակչության, ծնունդների ու մահերի քանակը՝ ըստ բնակավայրերի: Իսկ պարոն Աղաջանովը համոզված է, որ պարկեշտ չէ սպառողական զամբյուղի եւ կենսամակարդակի մասին տվյալներ հրապարակելը: Թեեւ վարչության կանոնադրության մեջ սեւով սպիտակի վրա գրված է՝ վարչության հիմնական խնդիրներից է «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական վիճակի, ապրանքների եւ ծառայությունների, գների դինամիկայի, ինչպես նաեւ բնակչության կենսամակարդակի վերաբերյալ զանգվածային լրատվամիջոցներով հասարակությանը պարբերաբար տեղեկացնելը»: Այժմ սպառողական զամբյուղի հաշվարկը վարչապետի պահանջով ներկայացվել է կառավարություն: Կհրապարակվի՞, թե՞ «ծառայողական օգտագործման համար է», ոչ ոք չգիտի:

Մասսայական սպառման համար անցյալում տպագրվող «Հայաստանը թվերով» ժողովածուներից վերջինը 1993-94 թթ. էր վերաբերում: Այն տպագրվել է ընդամենը 500 օրինակով: 1995 թ. ժողովածուն տպագրելու միջոցներ չեն գտնվել:

Վիճակագրական վերլուծություններ

Վարչության անվան վերջին բառը ցույց է տալիս, որ այն ոչ միայն վիճակն է արձանագրում, այլեւ՝ վերլուծում: Տարեկան 30-40 վերլուծություն է ուղարկվում կառավարություն (շուկայի ուսումնասիրությանը, կապիտալի շարժին, բիզնեսին, գյուղատնտեսությանը եւ այլ հարցերին նվիրված): Երբեմն, կառավարության հանձնարարությամբ, թեմատիկ ուսումնասիրություններ են իրականացվում: Օրինակ, գարնանը մոտ 400 սեփականաշնորհված ձեռնարկությունների գործունեություն է ուսումնասիրվել: Սակայն խնդիրն այն է, թե ինչպիսի՞ն են այս վերլուծությունները եւ ինչքանո՞վ են օգտագործվում: Դրանք հիմնականում համեմատություններ են որեւէ նախորդ ժամանակահատվածի հետ: Գործոնային վերլուծություն, որակական ցուցանիշների համադրում, պատճառահետեւանքային կապի բացահայտում գրեթե չի կատարվում: Իսկ ուղարկված զեկուցագրերն էլ, որպես կանոն, հանգրվանում են որեւէ չինովնիկական սեղանին եւ փոշոտվում:

Փոխարենը վարչությունը մեծ աշխատանք է տանում միջազգային կազմակերպությունների հետ: Տասնհինգ ծրագիր է իրականացվում (9-ը եվրոստատի հետ)՝ ստվերային տնտեսության, աղքատության, կենսամակարդակի, տնային տնտեսությունների ուսումնասիրություններ: Լայն տեղեկատվություն է տրամադրվում միջազգային կազմակերպություններին, որոնք, բնականաբար, դրա դիմաց վճարում են: Այդ տվյալները, որոնք տրամադրվում են տեղեկատվության փոխանակման պայմանավորվածությունների համաձայն, օգտագործվում են միջազգային տեղեկատուներում Հայաստանի մասին առանձին տողով նշում կատարելու համար: Վարչությունը թեեւ այդ կազմակերպություններին պարտադրում է ստորագրել, որ տվյալներն այլ նպատակով չեն օգտագործվելու եւ չեն փոխանցվելու, բայց, բնականաբար, ստորագրությունը ռեալ երաշխիք չէ: Ավելին, վարչության պատասխանատուներից մեկը պատմեց, որ «Ինտերնետում» Հայաստանի մասին հայտնված տվյալները ստացվել են ԱՄՆ-ի կենտրոնական հետախուզական վարչությունից:

Աշխատակազմ

Այստեղ հիմնականում կանայք են աշխատում: Շատ են ոչ հայկական ազգանուններով եւ ռուսախոս աշխատակիցները: Մի քանի տարի առաջ, բանկային համակարգի ձեւավորման շրջանում, լավագույն մասնագետների արտահոսք է եղել վիճվարչությունից: Մնացողները թեեւ չնչին աշխատավարձ են ստանում (մարզային վարչություններում եւս), բայց համակարգից հոսունություն այսօր չկա, կադրերի պակաս նույնպես (ինչին փաստը խոսում է): Ասում են՝ վիճակագիր մասնագետների պակաս կա. աշխատողների մեծ մասը տնտեսագետներ են, բայց ոչ վիճակագիրներ (թեեւ ժողտնտեսության ինստիտուտը տարեկան 25 վիճակագիր է պատրաստում): Նախարարը նախկինում աշխատել է ԱԺ-ում (փորձագետ), ապա՝ նախագահի աշխատակազմում: Նրա նշանակումից հետո վարչության աշխատակազմում բավականին փոփոխություններ են կատարվել (նաեւ կադրային), լուծարվել է գլխավոր հաշվողական կենտրոնը, կառուցվածքային փոփոխություններ են իրականացվել: Վարչությունում նա ճարպիկ, աչքաբաց, վերեւների հետ լավ լեզու գտնող մարդու համբավ ունի: Չգիտես զբաղվածության, թե այլ պատճառներով վարչությունում լրագրողի հետ զրուցելու հակված չեն. տեղակալներից մեկը հրաժարվեց, մյուսը՝ դժվարությամբ համաձայնեց: Ցանկացած թիվ, փաստաթուղթ ստանալու փորձ նախարարի թույլտվությունն է ենթադրում: Ամեն տարի մեծ թվով աշխատակիցներ են արտասահման գործուղվում: Առաջին տեղակալը տարեկան պարտադիր երեք ամիս վերապատրաստվում է դրսում, իսկ այս օրերին պարոն Աղաջանովը մի խմբով գտնվում է արտասահմանում:

Վիճակագրությունը գիտություն է (ոմանք ասում են՝ մեռած գիտություն), այն տնտեսության հայելին է եւ տնտեսության կարգավորման բանալին: Սխալ, կեղծ վիճակագրությունը նույնքան անպետք է, որքան չաշխատող հեռախոսը կամ չգրող գրիչը: Համատարած խաբեության ու կեղծիքի մեջ, փաստերը խեղաթյուրելու պայմաններում տնտեսությունն առողջացնել անհնարին է: Առողջացումը պիտի սկսվի կեղծիքի նվազեցումից: Եվ քանի դեռ ողջ հասարակությունը վարից վեր հակված է խաբելու, այդ կուռ շղթան կտրողը պիտի լինի ամենաուժեղը՝ իշխանությունը:

Հավաստի, արժանահավատ, ճշմարիտ, չեզոք, հրապարակային վիճակագրությունը քաղաքակիրթ տնտեսության կայացման նախապայմաններից է: Արդյո՞ք մեր իշխանություններն ուզում են նման տնտեսություն ունենալ:

ԱՐՄԻՆԵ ՕՀԱՆՅԱՆ
«Երեւան» տեղեկատվական կենտրոն

ԱԶԳ **միջազգային**

Որպես քաղաքական կուլտուրայի չափանմուշ

Մեծ Բրիտանիայի քաղաքական կուլտուրայի կազմավորման գործում անգնահատելի է խորհրդարանի դերը: Թե՛ քաղաքական ընտրանին եւ թե՛ քաղաքացիների հավաքականությունը տեսական քաղաքականության որեւէ գործողություն չեն համարում օրինական, եթե չի արժանացել խորհրդարանի հավանությանը: Արմատական փոփոխությունների օրինական ուղի ճանաչվում են ընտրությունները:

Խորհրդարանի նշանակությունը թյամբ խնդրագրերի ստորագրությանը, որը զգալի ջանքեր չի պահանջում: Քաղաքական ընդդիմախոսների նկատմամբ բռնության գործադրումն այնքան հազվադեպ է, որ գործնականում հանգում է զրոյի:

Որեւէ քաղաքական մասնակցությունից դուրս է գտնվում ընտրողների սոսկ 4 տոկոսը: Ասել կուզի՝ աբսենտիզմը (քվեարկությանը չմասնակցելը, անտարբեր վերաբերմունքը քաղաքական կյանքի նկատմամբ) բնութագրական չէ բրիտանացիների համար:

Քաղաքական գործընթացին մասնակցության ակտիվության առումով հանգեցվում են նվազագույնի, որն ամենեւին չի նշանակում, թե տարաձայնություններ չկան այս հարցերում: Պարզապես բախումները անսքող, սուր ձեւերով չեն արտահայտվում, այլ զուսպ, քաղաքակիրթ եղանակներով: Քաղաքական բախման կողմերը մշտապատրաստ են կայացնելու «փոխընդունելի» որոշումներ, եթե «ցանկալին» անհնար է: Առհասարակ, սա խիստ բնութագրական է բրիտանական քաղաքական ոճի համար: Նախապես պատրաստված որոշումները հաջողություն չեն վայելում, իսկ բոլոր շահագրգիռ կողմերի միջեւ բանակցու-

Մեծ Բրիտանիայի քաղաքական կուլտուրան

«Նվազագույն կորուստներով» զարգացման մոդելը

Քաղաքական կուլտուրան արտահայտում է հասարակական-քաղաքական համակարգի էությունը, նրա արժեքներն ու խաղի այն կանոնները, որոնց օգնությամբ իրացվում են այդ արժեքները: Զորօրինակ, հավասարությունը դիտվում է որպես նպատակային արժեք, իսկ քաղաքացիների մասնակցությունը քաղաքականությանը՝ «կանոն»: Նորմ: Քաղաքական կուլտուրայի ուսումնասիրությունը օգնում է, նախ եւ առաջ, հասկանալ քաղաքացիների սոցիալական շահերն ու նախապատվությունները, որոնք ընկած են քաղաքական ոճի հիմքում: Նկատենք նաեւ, որ քաղաքական ոճը որոշումների մշակման ու ընդունման գործողությունների ամբողջություն է, որը որոշում է քաղաքական գիծը եւ նրա իրականացման եղանակները: Մասնավորապես անդրադառնում ենք Մեծ Բրիտանիայի օրինակին, երբ փորձում ենք հասկանալ քաղաքական կայունության ու չափավորության, առհասարակ, քաղաքական կուլտուրայի գաղտնաբառերը, դրանց խորհուրդը: Դա ամենեւին էլ պատահական չէ. Մեծ Բրիտանիան խորհրդարանային ժողովրդավարության հայրենիքն է:

մեծ է ոչ թե այն պատճառով, որ աջակցում է կառավարական քաղաքականությանը, այլ որովհետեւ ընկած է քաղաքական գործընթացների հիմքում եւ վայելում է ընտրազանգվածի վստահությունն ու աջակցությունը: Խորհրդարանը ապահովում է կառավարության գործունեության օրինականությունը եւ նրա որոշումների համապարտադիր լինելը: Երկրի քաղաքական կուլտուրայում նախապատվությունը տրվում է ուժեղ գործադիր իշխանությանը, սակայն այն շրջանակներում, որոնք սահմանված են խորհրդարանի կողմից:

Գործնականում խորհրդարանը չի մշակում քաղաքականություն, այն էլ ինչ-որ մշակային հիմքի վրա: Նա ավելի շուտ արձագանքում է կառավարական այս կամ այն գործողությանը, պահանջում է նրանից միջոցառումների ծրագիր՝ խորհրդարանային քննարկման համար: Անտարակույս, խորհրդարանը մնում է որպես քաղաքական կուլտուրայի չափանմուշ ու խորհրդանիշ: Չնայած խորհրդարանային քվեարկություններն ինքնաբերաբար չեն կատարվում ըստ կուսակցական պատկանելության, այնուամենայնիվ կուսակցական լոյալությունը ճանաչվում է որպես քաղաքական խաղի հիմնական կանոն:

Քաղաքական կուլտուրայի որոշ առանձնահատկություններ

Մեծ Բրիտանիայի քաղաքացիները իրենց համարում են լիարժեք իրավունքով՝ ներազդելու իշխանությունների վրա, սակայն գերադասում են զբաղեցնել քաղաքականապես պասիվ կեցվածք: Նրանք վստահում են իրենց կառավարությանը եւ պատրաստ են ձեռնպահ մնալ ակտիվ քաղաքական գործողություններից: Օժտված լինելով բավարար ինքնուրույնությամբ, կառավարությունն ի զորու է արդյունավետ գործելու, անշուշտ, հաշվետու մնալով քաղաքացիների առջեւ:

Քաղաքական մասնակցության բոլոր ձեւերից անհատական (անձնական մասնակցություն ընտրապայքարին, քվեարկությանը) եւ կոլեկտիվ գործողություններից (մասնակցություն ցույցերին, հանրահավաքներին ու միտինգներին, խնդրագրերի ստորագրությանը), բրիտանացիները նախընտրում են սահմանափակվել քվեարկությամբ: Այսպես, համընդհանուր ընտրություններին մասնակցում է ընտրողների 82,5 տոկոսը, իսկ տեղական՝ 68,8 տոկոսը:

Առավել նվազ թվով (3,5 տոկոս) մարդիկ անձնապես մասնակցում են քաղաքական կուսակցությունների կամ հասարակական շարժումների գործունեությանը, առավել եւս դառնում ակտիվիստներ, որը պահանջում է բարձր քաղաքական ներգրավվածություն: Մեծ չէ մասնակցությունը սոցիալական բողոքի տարատեսակ շարժումներին՝ 63,3 տոկոս, բացառու-

տարբերում են «սովորական ընտրողներ» (51 տոկոս), «գործնականում անտարբեր» (25,8 տոկոս) եւ «ակտիվ» (մոտ 23 տոկոս): Քաղաքական գործողություններին անմիջականորեն եւ մշտապես հիմունքներով մասնակցում է հասուն բնակչության 1,5 տոկոսը (625 հազար): Առհասարակ, բրիտանացիները, եթե համոզվում են, որ իրենց կենսական շահերին անմիջական սպառնալիք չկա, վերստին պարփակվում են մասնավոր կյանքի ոլորտի մեջ:

Բրիտանական հասարակության կայունությունը հենվում է հիմնական արժեքների, նպատակների ու դրանց ուղիների վերաբերյալ հասարակական համընդհանուր համաձայնության (կոնսենսուսի) վրա: Շահերի ցանկացած բախում զսպվում է խաղի կանոնների վերաբերյալ համաձայնությամբ, փոքրամասնական խմբերի իրավունքների ճանաչմամբ, եթե համաձայն չեն քաղաքական գծին եւ ձգտում են փոխել սահմանադրական ճանապարհով:

Կոնսենսուս հասկացությանը ենթադրում է հետեւյալ բնութագծեր. 1) քաղաքական կուսակցությունների եւ առաջատար ընտրախավերի փոխհամաձայնության բարձր մակարդակ՝ քաղաքական գծի էության ու բովանդակության հարցերում, 2) քաղաքական կուսակցությունների ու առաջատար ընտրախմբերի միջեւ համաձայնության բարձր մակարդակ՝ քաղաքական ռեժիմի էության եւ քաղաքական խաղի կանոնների առնչությամբ, 3) քաղաքական ոճ, որը ենթադրում է փոխզիջումներ՝ տարաձայնությունների, հիմնական խմբերի շահերի միջեւ հակասությունների հարթման հարցում: Հազվադեպ է պատահում, որ տարաձայնությունները հասցվեն ուղղակի բախումների, կամ կառավարության օրինականությունը դրվի կասկածի տակ: Կոնսենսուսի նման ըմբռնումը քաղաքականության մեջ կյանքի է կոչել զուտ պրագմատիկ, գործարար ոճ, որի դեպքում բանավեճերը հասարակական իդեալների մասին

թյուններ վարելու սկզբունքային կողմնորոշումը արգելապատնեշներ է դնում արմատական քաղաքական փոփոխությունների ճանապարհին:

Նման համակարգի գոյությունը բեւեռված է նաեւ զուտ գործառութային պատճառներով. այն ոչ միայն նպաստում է քաղաքական ինստիտուտների կայունությանը, քաղաքական գործընթացներին հասարակական բոլոր ուժերի ներգրավվածության տպավորություն ստեղծելով, այլեւ մեծապես օգնում է մշակելու ավելի իրատես ու արդյունավետ քաղաքական գիծ:

Բրիտանական քաղաքական կուլտուրայի համար ոչ պակաս կարեւորվում է երկրի քաղաքական զարգացման բնույթը: «Աստիճանական», «էվոլյուցիոն» եւ «ավանդական» տերմինների հաճախակի օգտագործումը բնութագրում է այդ համակարգի հանգուցային տարրերի էությունը: Այս բնութագրերի առավելությունն ակնհայտ է՝ քաղաքական փոփոխությունները տեղի են ունեցել աստիճանական կուտակումների ճանապարհով, որոնք հնարավորություններ են ստեղծել նորամուծությունները համադրելու ավանդական ինստիտուտների ու արժեքների հետ:

Երկկուսակցական համակարգը, փոխհանդուրժողական քաղաքական կուլտուրան, աստիճանական պատմական զարգացումը, կառավարության իրավունքը գրելու համայնքների պալատը, միապետության դերը՝ այս բոլորը պետության քաղաքական կայունությունը եւ բրիտանական ոգով երկրի կառավարման արդյունավետությունը ապահովելու դասական մեխանիզմն է: Մեծ Բրիտանիայի փորձը մեզ համար ուսանելի է ոչ միայն այն պատճառով, որ ծանոթացնում է ժողովրդավարության արժեքներին, այլեւ հուշում է, թե ինչպես կարելի է արդիականացնել երկիրը «նվազագույն կորուստներով»:

ՍՏԵՓԱՆ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ
Փիլիսոփայական գիտությունների թեկնածու

ԱՇԽԱՐՀ

Հատուկ բանագնաց Ռոսսի ջանքերը հաջողությամբ չեն պսակվել Միջին Արեւելքում

ԵՐՈՒՍԱՂԵՄ, 21 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Միջին Արեւելքում ԱՄՆ-ի հատուկ բանագնաց Դենիս Ռոսսը հոկտեմբերի 20-ին ավարտել է պաղեստինցիների եւ իսրայելցիների միջեւ տարաձայնությունները հարթելուն ուղղված իր ջանքերը, որոնք, դիտորդների կարծիքով, ակնկալվող հաջողությունը չեն ունեցել: Հոկտեմբերի 20-ի երեկոյան Պաղեստինի նախագահ Յասեր Արաֆաթի եւ իսրայելա-պաղեստինյան բանակցությունների անդամների հետ ամբողջ օրվա ընթացքում ունեցած հանդիպումներից հետո Ռոսսը հայտարարել է, թե կարծիքների միջեւ գոյություն ունեցող տարբերությունները կարելի է հարթել եռակողմ հանդիպումների միջոցով: Այնուամենայնիվ, ոչ Ռոսսը եւ ոչ էլ պաղեստինյան կամ իսրայելյան որեւէ բանակցող չի նշել, թե արդյո՞ք առաջընթաց է նկատվում բանակցություններում:

ԱՄՆ-ն կասկածում է, որ Ռուսաստանը միջուկային փորձարկում է անցկացրել

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 21 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Միացյալ Նահանգները կասկածում է, որ ռուսները օգոստոսին ստորերկրյա միջուկային զաղտնի փորձարկում են անցկացրել, հաղորդում է DPA գործակալությունը: Միեւնույն ժամանակ, հոկտեմբերի 20-ին պետդեպարտամենտի խոսնակ Ջեյմս Ռուբինը հայտարարել է, թե ԱՄՆ-ն այդ հարցում դեռ վերջնական եզրահանգման չի եկել: «Վաշինգտոն փոստը» հոկտեմբերի 20-ի իր համարում գրում է, թե ԱՄՆ-ի կասկածները հիմնված են եղել մի հետախուզական տեղեկության վրա, որի համաձայն ռուսները Նովայա Զեմլյայում փորձարկում են նախապատրաստում: Մինչդեռ հաջորդ տեղեկությունը հաստատել է, որ կասկածի տեղիք տված սեյսմիկ տատանումը գրանցվել է փորձարկումների անցկացման վայրից ավելի քան 100 կիլոմետր հեռավորության վրա:

Հելմուտ Քոլն ու Տոնի Բլերը քննարկել են Եվրամիության մի շարք խնդիրներ

ԼՈՆԴՈՆ, 21 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Գերմանիայի կանցլեր Հելմուտ Քոլը եւ Բրիտանիայի վարչապետ Տոնի Բլերը հոկտեմբերի 20-ին հնգժամյա բանակցություններ են անցկացրել: Ինչպես հաղորդում է DPA գործակալությունը, քննարկման առարկա են եղել գործազրկությունն ու Եվրամիության մի շարք խնդիրներ, հատկապես՝ միացյալ դրամական միավորի ընդունումը, ինչին կողմնակից է Գերմանիան, սակայն որին Բրիտանիան ցանկանում է միանալ փոքր-ինչ ուշ:

ՇՐՋԱՆ

Ադրբեջանը ՆԱՏՕ-ի «հատուկ ընկերակցության» է ձգտում

ԲԱՔՎԻ, 21 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ադրբեջանի արտաքին գործերի նախարար Հասան Հասանովը հոկտեմբերի 19-ին հայտարարել է, թե Բաքուն ՆԱՏՕ-ի հետ «հատուկ ընկերակցության» է ձգտում, նկատի ունենալով երկրի «ռազմավարական դիրքը» եւ Արեւմուտքի հետ ունեցած ներկայիս համագործակցության մակարդակը, հաղորդում է DPA գործակալությունը, վկայակոչելով «Ինտերֆաքսին»: Նշվում է, որ նախորդ օրը Հասանովը Ադրբեջանի մայրաքաղաքում հանդիպում էր ունեցել ՆԱՏՕ-ում ԱՄՆ-ի դեսպան Ռոբերտ Հանթերի հետ: Վերջինս նույնպես նշել է Ադրբեջանի աշխարհագրական դիրքի կարեւորությունը եւ հավանություն տվել հյուսիսատլանտյան դաշինքի հետ ավելի սերտ կապեր հաստատելու Բաքվի ցանկությանը:

Թուրքիայում կառուցվում է վեց նոր էլեկտրակայան

Թուրքիայի էներգետիկայի հարցերով զբաղվող պետական մարմինը հայտնել է, թե արդեն ավարտվել են վեց նոր էլեկտրակայաններ կառուցելու համաձայնագրերը, որոնց ընդհանուր արժեքը կկազմի 4 մլրդ դոլար: Էլեկտրակայաններից 4-ը կկառուցվեն Արեւմտյան Թուրքիայում ամերիկյան «Էնտերջեն» եւ թուրքական «Էնկա» ընկերությունների կողմից: Իսքենդերունի քաղաքում կառուցվելիք կայանի շինությունը հանձնված է գերմանական երկու ընկերությունների, իսկ Անկարայում կառուցվելիք 6-րդ շինությունը կիրականացնեն թուրքական ընկերությունները: Բոլոր էլեկտրակայանները կշահագործվեն 2000 թվականին:

Անկարան 10 հազար նոր տիպի ավտոմատ է պատվիրել ԱՄՆ-ին

Անգլիական «Օբսերվըր» թերթը տեղեկացրել է, որ Թուրքիան 10.000 արագաձիգ ավտոմատներ է պատվիրել ԱՄՆ-ին: Ըստ Լոնդոնի ռազմական աղբյուրների, այս ավտոմատների նշանառությունը 3 կմ-ից ավելի է: Նույն աղբյուրների համաձայն, զենքերն օգտագործվելու են քուրդ ապստամբների դեմ:

«Երկիր»

Ակմոլան՝ Ղազախստանի նոր մայրաքաղաք

ԱԼՄԱ ԱԹԱ, 21 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ղազախստանի նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաեւի այսօր ուժի մեջ մտած հրամանագրով դեկտեմբերի 10-ից Ակմոլա քաղաքը հայտարարվում է հանրապետության մայրաքաղաք: Մինչ այդ այնտեղ պետք է վերահիմնավորվեն երկրի պետական կառավարման բոլոր բարձրագույն եւ կենտրոնական մարմինները: ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման համաձայն, քաղաքը նոր կարգավիճակով պաշտոնապես հռչակելը նախատեսված է 1998 թվականի հունիսի 10-ին:

Երկրի խորհրդարանի եւ կառավարության Ակմոլա փոխադրվելու պահից Ալմա Աթան կվերածվի հանրապետական նշանակության քաղաքի եւ, ինչպես որ նախկինում, կլինի Ղազախստանի խոշորագույն գիտական, մշակութային, պատմական, ֆինանսական եւ արտադրական կենտրոնը: Հանրապետության նախագահի դրոշը չի իջեցվի նրա Ալմա Աթայի նստավայրից: Նուրսուլթան Նազարբաեւը նախատեսում է այնտեղ միջազգային խոշոր միջոցառումներ անցկացնել, ընդունել արտասահմանյան երկրների ղեկավարներին:

Փարատենք գոյության ձանձրույթը

Միայնակություն. Մարդկային հզոր հիմնախնդիրներից մեկը գիտնականների ուշադրության ծիրում

Միայնակության խնդրին առանձնակի ուշադրություն չեմ դարձրել, որովհետեւ այն համոզմանն եմ եղել, որ մեր ազգի համար բնորոշ երեւույթ չէ: Ինքս երբեմն ապրել եմ միայնակության զգացում, բայց հաղթահարել եմ աշխատանքի ու շփումների միջոցով: Գրականության մեջ էլ մարդու միայնակության երեւույթը երկար ժամանակ Արեւմուտքի ապրելակերպին է բնորոշ համարվել, որի փիլիսոփայական արտահայտիչն է դարձել էքզիստենցիալիզմը:

Գոհար Մնացականյանի «Գոյության ձանձրույթը» մենագրությունը, հետահայաց նայելով վերջին 70 տարվա պատմությանը, ինձ համար բացահայտեցի, որ տասնյակ տարիներ ապրելով բռնադատման ու աքսորի (ստալինյան բռնապետության շրջան) պայմաններում, վստահություն չունենալով միմյանց նկատմամբ, մարդկանցից յուրաքանչյուրը մեն-մենակ է մնացել իր տառապանքի հետ: Միայնակ են եղել այլախոհները, քաղաքական, ազգային ու գաղափարական ճնշմանն ընդդիմացողները: Քաղաքական ու գաղափարական միայնության կողքին եղել եւ շարունակում է գոյություն ունենալ լքվածների (մանկատներում եւ ծերանոցներում ապրողների) միայնությունը: Կարծում եմ ամեն մեկս յուրովի միայնակության զգացում է ապրել, [illegible] ապրելով ԽՍՀՄ փլուզմանը հաջորդած սոցիալ-տնտեսական, շուկայաշարժական դաժան իրականությունը:

Եվ այսպես, պարզվում է, որ միայնության խնդիր իրոք գոյություն ունի: Միայնակությունը սեռատարիքային սահմանափակություն չունի, դատելով մենագրությունում տեղ գտած փաստերից, նույնիսկ կենդանական աշխարհում է դիտվում:

Իր աշխատության մեջ Գ. Մնացականյանը քննարկում է միայնակության սոցիալական, բարոյական եւ հոգեբանական ձեւերը, վերլուծում այդ խնդրի նկատմամբ եղած հոգեբանական, երեւութաբանական, էքզիստենցիալ, սոցիոլոգիական, ճանաչողական, համակարգային մոտեցումները, բացահայտում միայնակության առաջացման պատճառները եւ դրանցից խուսափելու խնդիրները:

Ըստ հեղինակի, միայնակությունը ծանր հուզական-հոգեբանական ապրում է, որի հետեւանքով մարդկանց ներաշխարհի իշխող տարրերն են դառնում ինքնանվաստացումը, ներքին հոգեբանական ինքնօտարումը, կավելացնեի նաեւ կասկածամտությունը, հետապնդման մոլուցքը, որոնց հետեւանքով անձի մոտ ձեւավորվում է թերարժեքության բարդույթը: Ապրելով հասարակության մեջ, հաղորդակցվելով մարդկանց հետ, միայնակը կարող է ունենալ բացարձակ մեկուսացման զգացում եւ իր հասցեին արված ցանկացած քննադատություն դիտել որպես սեփական թերարժեքության վկայություն: Կասկածամտության եւ հետապնդման մոլուցքի հետեւանքով նրանք որպես կանոն զրուցակցի արտահայտած մտքերի մեջ թաքնված իմաստներ են փնտրում, իրենց անհաջողությունների համար մեղադրում բոլորին:

Միայնակությունը իրոք դժբախտություն է: Միանգամայն իրավացի է հեղինակը վկայակոչելով Կ. Խորնու հետեւյալ միտքը. «Յուրաքանչյուր մարդու համար հուզական մեկուսացումը ծանր փորձություն է, իսկ երբ այն զուգակցվում է սեփական անձի նկատմամբ ունեցած կանխատրամադրվածության եւ անվստահության հետ այն վերածվում է աղետի»:

Ըստ հեղինակի, միայնակությունը կապված է ինքնագնահատման երեք ոլորտների, իրական «ես»-ի, իդեալական «ես»-ի եւ արտացոլված «ես»-ի (թե ինչպես են տեսնում ուրիշները) անհամապատասխանության հետ:

Որո՞նք են միայնակությունից դուրս գալու ուղիները: Հեղինակը երկու ուղի է նշում: Առաջինը «դրական» ազատության ուղին է, երբ մարդը սիրո եւ աշխատանքի միջոցով իրեն կապում է աշխարհի հետ, դրսեւորում է մտավոր եւ հուզական ընդունակությունները եւ իմաստավորում կյանքը:

Երկրորդ ուղին պայմանականորեն կարելի է անվանել «բացասական» ինքնաոչնչացման ուղի, երբ մարդը փորձում է ազատվել անհանգստությունից ուժեղացնելով այն: Երբ մարդը երկփեղկվում է «ինքնուրույն եւ ուժեղ լինելու ձգտման, ինչպես նաեւ սեփական անձի անկատարության եւ միայնակության զգացումի միջեւ, նա հայտնվում է տանջվողի կոնֆլիկտային իրավիճակում: Մարդը կարող է ազատվել դրանցից, եթե «ամբողջականությամբ ոչնչացնի իր անձը: Նա այդ կարող է անել համարելով իրեն ծայրահեղականորեն ստոր եւ անօգնական, ձգտելով տառապանքի ու ցավի»: Բացասական ազատության այս ձեւը անվանելով մազոխիզմ, հեղինակը դրա կողքին ավելացնում է նաեւ սադիզմը, հարմարվողականությունը (հեղինակն այստեղ առաջնորդվել է Կ. Յունգի դասակարգմամբ): Եթե միայնակությունից ազատվելու բոլոր փորձերը ավարտվում են անհաջողությամբ, ապա ելքը դառնում է ինքնասպանությունը:

Եվ այսպես, Գոհար Մնացականյանի միայնության, անձի եւ հոգեթերապիայի մասին «Գոյության ձանձրույթը» մենագրությունն առաջինն է փիլիսոփայահոգեբանական գրականության մեջ:

Ինչ կցանկանայի առաջարկել հեղինակին: Առաջին, ազատվել օտար բառերի զանգվածային օգտագործումից (օրինակ, դեպրիվացիա, ատրիբուցիա, ինտրովերտ, ադեքվատ, կոգնիտիվ, էքստրավերտ, էքստրավերսիա, դեպրեսիա, ֆրոնիկ, կլաստեր, անոմիա եւ այլն), թեեւ դժվարանում եմ ասել այդ հասկացությունների մեծ մասի օգտագործման մեղքն իրենն է, թե դրանց հայերեն համարժեքների բացակայությունը:

Երկրորդ, հայերիս հետ կապված պետք է հաշվի առնել ազգային առանձնահատկությունները: Շարունակում եմ մնալ այն համոզմանը, որ միայնակությունը մեր ազգին բնորոշ երեւույթ չէ, թեեւ միայնակներ շատ ունենք: Դարեր շարունակ դժվարություններն ու զրկանքները ազգովի ենք հաղթահարել: Մեզանից յուրաքանչյուրն իր թիկունքում որպես հենարան է ունեցել ընկերոջը, բարեկամին, հարազատին: Մարդկային համերաշխության եւ փոխօգնության լավագույն օրինակներ ենք տվել: Առանց միմյանց նեցուկ կանգնելու, փոխօգնության, հազիվ թե գոյատեւեինք:

Եվ վերջինը, բոլոր ջանքերը զուր կանցնեն, եթե միայնակն ինքը չձգտի դուրս գալ այդ վիճակից: Նա պետք է իրեն մոռանա մյուսներին օգնելու մեջ եւ այդ մոռացվածության մեջ նորից գտնի իրեն եւ փարատի գոյության ձանձրույթը:

ԱՐԱՄ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

ՓԱՌԱՏՈՆ

Քանի՞ տարեկան է հասունությունը

Արվեստում հասունության վերաբերյալ պատկերացումը խիստ հարաբերական է, հատկապես այն ժամանակ, երբ խոսքը տաղանդի հասունության մասին է: Չարժե հանրահայտ օրինակներ բերել անցյալից: Մնալով պատմության մեջ, արվեստի գործերը քողարկում են իրենց ստեղծողի տարիքը: Ճշմարիտ ստեղծագործության արգասիքը միշտ էլ հասուն է: Ըստ երեւույթին արժե այդ մասին պարբերաբար վերհիշել եւ չնվազեցնել գնահատման չափանիշները, եթե կատարողը դեռ պատանի է կամ անփորձ: Տարիքին զիջում անել՝ նշանակում է վիրավորել արվեստագետի արժանապատվությունը:

Այս թեմային առնչվող մտքեր ես հաճախ էի ունենում «Աշնանային սերենադի» համերգների ժամանակ: Դրանք ծագեցին նաեւ դիրիժոր Արամ Ղարաբեկյանի գլխավորությամբ Հայաստանի ազգային (ի դեպ, անհասկանալի է, թե ինչու նվագախումբը պետք է կոչել «ազգային», եթե արդեն նշված է երկրի անունը) կամերային նվագախմբի ելույթի ժամանակ: Համերգի ծրագիրը ներկայացնում էր երիտասարդների եւ պատանիների ստեղծագործությունը. թերեւս այսպես կարելի է սահմանել սերունդների տարիքը, եթե խոսքի ժամանակակիցների մասին: Բայց կատարվում էին 18–20-րդ դարերի մեծ վարպետների երիտասարդ տարիքում գրած ստեղծագործություններ: Դրանք են Վ. Ա. Մոցարտի «Գիշերային երաժշտությունը» (31 տարեկանում), Բ. Բրիտտենի «Պայծառացումները» (26 տարեկանում), Ջ. Ռոսսինիի թիվ 6 սոնատը (12 տարեկանում): Ավելացնենք, որ բանաստեղծական տեքստի հեղինակ Արթյուր Ռեմբոն իր «Պայծառացումները» գրել է 19 տարեկանում:

Ծրագիրն ընտրելիս Արամ Ղարաբեկյանը, անկասկած, չի մտածել ստեղծագործությունների նման հասուն ընտրության մասին: Նրա, որպես Հայաստանի կամերային նվագախմբի գեղարվեստական ղեկավարի նախաձեռնությունը նպատակամղված է հայտնի եւ անհայտ, հին եւ նոր, տարբեր ոճեր, դպրոցներ եւ կամերային ժանրեր ընդգրկող երաժշտության համակցության ստեղծմանը: 42-ամյա Ղարաբեկյանն իր արվեստով շատ բանի է հասել, բայց դեռ է՛լ ավելին շատ պետք է բացահայտի իր մեջ: Դատելով հայրենիքում նրա գործունեության սկզբնական շրջանից, հավատում ես մեծ մտահղացումների իրականացմանը, մանավանդ որ նրա ձեռքին է հանրապետության լավագույն կամերային նվագախումբը:

Ղարաբեկյան դիրիժորին բնութագրում են երեք փոխկապակցված առանձնահատկություններ: Նախեւառաջ՝ նրա արվեստագիտական խառնվածքը, որը կանխորոշում է նվագացանկի ընտրությունը: Երկրորդ՝ ընտրված ստեղծագործությունը: Երրորդ՝ մեկնաբանությունը, որն արտացոլում է կատարողի անհատականությունը: Ստեղծագործությունը ընտրելիս եւ մեկնաբանելիս Ղարաբեկյանը ձգտում է բացահայտել (եթե այն քողարկված է) կամ շեշտել (եթե ակնհայտ է) ոգու ներդաշնակությունը: Գուցե ծայրահեղ վիճակների համակշռման ձգտումը ներհատուկ է նաեւ նրա անհատականությա՞նը: Համենայն դեպս, այդ աշխատանքի արդյունքները շոշափելի են կատարման ընթացքում: Դիրիժորը եւ իր հնչեցվող երաժշտությունը զարմանալիորեն միասնական են:

Առաջին բաժինը նվիրված էր Մոցարտին եւ Ռոսինիին: Մոցարտի «Գիշերային երաժշտությունը» զերծ էր համերգային խորխտությունից: Բնույթով կամերային այս գործն ասես հիշեցնում էր 18-րդ դարին բնորոշ մթնոլորտը, երբ արտաքին վարվելակարգը եւ մարդկային հարաբերությունների հարգալիրությունը մարմնավորվում էին «նրբակիրթ» երաժշտության ոճով: Ղարաբեկյանն այդ իրականացրեց բավական զգայուն կերպով՝ ղեկավարվելով ոչ այնքան ինտուիցիայով, որքան հղկված գեղարվեստական ճաշակով:

Ռոսինիի թիվ 6 «Փոթորիկ» սոնատի կատարումը, որի եզրափակիչ մասը գրված է Ա. Վիվալդիի «Տարվա եղանակների» ակնհայտ տպավորության տակ, նույնպես հանդիսականների հիշողության մեջ մնաց նրբագեղ ճաշակի անթերիության շնորհիվ: Պարային պլաստիկայով հագեցած առաջին եւ հատկապես երկրորդ մասերը (սոնատի բնօրինակը երկու ջութակի, թավջութակի եւ կոնտրաբասի համար է) ներառում էին իրանի, ոտքերի, ձեռքերի շարժման նրբերանգներ՝ դրանով [illegible] տեսանելի եւ պատկերայնորեն արտահայտիչ:

Համերգի երկրորդ բաժինը կապված էր Բրիտտենի հետ: Առաջին անգամ Երեւանում կատարվեց սոպրանոյի եւ լարային նվագախմբի համար գրված «Պայծառացումներ» ծավալուն շարքը, որն անգլիացի կոմպոզիտորը ստեղծել է 1939 թ. Ա. Ռեմբոյի ռիթմիկ արձակի հիման վրա: Մենակատար Նունե Բաղալյանը սկզբում վեհերոտ էր, ապա՝ ավելի վստահ: Նրա կատարումն աչքի էր ընկնում երգեցողության կուլտուրայով (Բաղալյանը Երեւանի կոնսերվատորիայում եղել է Տ. Սազանդարյանի ուսանողուհին) եւ երաժշտական տեքստի գրագետ ընթերցմամբ: Այդուհանդերձ, չնայած դիրիժորի բոլոր ջանքերին, Բրիտտենի «Պայծառացումների» մեկնաբանումը, ցավոք, չհասավ գեղարվեստական այն մակարդակին, որը բնորոշ էր գրախոսվող համերգի առաջին մասին:

ՍՎԵՏԼԱՆԱ ՍԱՐԳՍՅԱՆ
Երեւանի կոնսերվատորիայի պրոֆեսոր

Զարմանալի բաներ Աբովյան փողոցում

Ամեն շաբաթ օր Աբովյան փողոցում Գեղագիտական դաստիարակության կենտրոնի առաջ գեղեցիկ մի «արձան» է հայտնվում, ասում է Դավիթ Դովլաթյանը

Աբովյան փողոցի հետ, դեռ Աստաֆյան լինելու ժամանակներից, հետաքրքիր պատմություններ են կապված: Քանի պոետ ու դերասան են հանդիպել եւ զրուցել այս փողոցում: Վերից վար շարվել են թատրոն, կինոթատրոն, համերգային սրահ, անթիվ մշակութային օջախներ: Գուցե մի օր կառքով անցնող գեղեցկուհու հայացքից արբած սիրահարը ի սրտե օրհնել է այս փողոցը:

Ամեն շաբաթ օր Աբովյան փողոցի վրա Գեղագիտական դաստիարակության կենտրոնի (ԳԴԿ) առաջ գեղեցիկ մի «արձան» է հայտնվում, կենդանի աչքերով քարացած պերսոնաժ: Նման պերսոնաժները շատ տարածված են Փարիզում, սակայն այն տարբերությամբ, որ ամեն այդպիսի պերսոնաժի առաջ մի քասիկ է դրված՝ դրամի համար: Աբովյան փողոցի պերսոնաժը ընդամենը հրավիրում է ներկայացման՝ ԳԴԿ-ի թատրոն: Քիչ անց գործողությունը տեղափոխվում է թատրոնի պատուհանի վրա, ուր երեք մնջախաղացները առանձին ներկայացում են տալիս, եւ, ի վերջո, ամբոխը հրավիրվում է դահլիճ: Նրանց հետ մենք էլ թափանցում ենք ներս եւ խնդրում տնօրեն Դավիթ Դովլաթյանին պատմել թատրոնի անցուդարձից:

– ԳԴԿ-ի թատրոնի բացումը եղավ 1996 թ. հունվարի 15-ին: Մինչ այդ էլ այս թատրոնը գոյություն ուներ, բայց ավելի շատ կամային բնույթ էր կրում՝ մեկ բեմադրում էին ներկայացում, մեկ՝ ոչ: Թատրոնը ամիսներով փակ էր մնում: 1996 թ. հունվարից այդ ժամանակվա տնօրեն Տիգրան Մխոյանի ջանքերով թատրոնը սկսեց կանոնավոր գործել՝ իր բեմը տրամադրելով նույնիսկ դրսի թատերախմբերին: Եղած խմբակներին (վոկալի, պլաստիկ արվեստի, բեմական խոսքի) ավելացավ նաեւ մնջախաղի խումբը, որը ղեկավարում է Արթուր Թումասյանը: Կարճ ժամանակահատվածում հետաքրքիր մտահղացումների շնորհիվ, Արթուրն իր մասին խոսել տվեց: Այժմ փորձում ենք կազմակերպել նաեւ երգիծանքի եւ հումորի խմբակ: Սկսել է գործել տիկնիկային խումբը: Իմ խոր համոզմամբ, թատերական արվեստում գոյություն ունեցող բոլոր ժանրերը պիտի օգտագործվեն:

– Դուք մասնագիտությամբ կինոռեժիսոր եք: Ինչպե՞ս բացատրել այս անցումը դեպի մանկական արվեստ, մանուկների աշխարհ:

– Այս կենտրոնի գործունեությանը ես նույնքան կարեւորություն եմ հաղորդում, որքան կինոյի նկարահանմանը: Եթե 15–20 երեխայից 5-ը մնան թատրոնում, ես դա մեծ հաջողություն կհամարեմ: Ինչ-որ իմաստով այստեղ է ստեղծվում մեր կինոյի եւ թատրոնի ապագան: Երեխայի ստեղծագործությունը սովորական ստեղծագործություն չէ: Նրան հնարավոր չէ քննադատաբար նայել: Երեխան ունի իր աշխարհը, իր երեւակայությունը, որը գերազանցում է մեծ մարդու երեւակայությանը: Վերցնենք հենց մեր կենտրոնում կազմակերպված ցուցահանդեսները: Ի դեպ, ես մտադիր եմ մանկական ցուցահանդեսներ կազմակերպել նորաբաց Թեքեյան մշակութային կենտրոնում: Ինքնահաստատման շրջանն անցած նկարիչը այսպես թե այնպես կգտնի միջոց՝ ցուցադրելու իր գործերը, բայց մանուկը՝ ոչ: Նրան պետք է ոգեւորել, առաջ տանել: Դրա համար էլ ստեղծվել է այս կենտրոնը, այս թատրոնը:

– Թատրոնի եռուզեռից ենթադրում եմ, որ դուք նոր ծրագրեր եք պատրաստում:

– Այո, շատ հետաքրքիր մի ծրագիր, որի մասին արժե մանրամասն պատմել: Ֆրանսիական դեսպանատան մշակութային բաժնի կողմից ֆինանսավորվել է «Ֆրանսիական թատրոնը Հայաստանում» ծրագիրը: Այսինքն՝ 6-7 թատրոնում 10–12 ֆրանսիական պիեսներ պիտի ներկայացվի, դրանցից երկուսը՝ մեր թատրոնում: Մեկը կլինի «Փարիզի Աստվածամոր տաճարը» եւ մյուսը՝ «Ֆրանսիական միջնադարյան ֆարսերը»: Իմ խորին շնորհակալությունն եմ հայտնում Ֆրանսիայի դեսպանությանը, մասնավորապես մշակութային կցորդ Ժիրայր Պետրոսյանին, ծրագրի համահեղինակ եւ պրոդյուսեր Տիգրան Մխոյանին: Տիգրանը կայծ հաղորդեց մարող թատերական կյանքին: Այսինքն՝ ողջ տարին, նույնիսկ ամռանը գործող թատրոններ, նոր ստեղծագործական խթան, ֆրանսիական եւ հայկական թատրոնների մերձեցում... Դուք ինքներդ լավ գիտեք, որ այսօր թատրոնի համար հովանավորներ գտնելը շատ դժվար է: Ժիրայր Պետրոսյանի եւ Տիգրան Մխոյանի կողմից պայմանագրի ստորագրման պահը, իմ համոզմամբ, մեծ նշանակություն ունի:

– Փորձե՞լ եք կապ հաստատել այլ դեսպանատների հետ:

– Փորձել ենք, բայց ապարդյուն: Ժամանակին ուզում էինք ձայնագրման ստուդիա բացել: Կազմեցինք ծրագիր եւ դիմեցինք ԱՄՆ-ի դեսպանատուն: Մենք մտադիր էինք նկարահանել մեր ներկայացումները եւ տրամադրել տարբեր հեռուստաընկերություններին՝ վերջնական նպատակ ունենալով վերականգնել «Հեռուստաթատրոն» հաղորդումը: Սակայն մեզ մերժեցին: Հավանաբար ԱՄՆ-ի դեսպանատունը այդքան էլ մեծ ուշադրության չի արժանացնում մշակութային կապերը:

Զրույցը վարեց
Ի. ՇԱԲՈՅԱՆ

ՇԱԽՄԱՏ

Դժվար պայքար է սպասվում

Երեք օրից կմեկնարկի աշխարհի թիմային առաջնությունը

Վաղը Շվեյցարիա կմեկնի շախմատի Հայաստանի հավաքականը։ Լյուցեռն քաղաքում հոկտեմբերի 25-ից նոյեմբերի 3-ը կանցկացվի աշխարհի թիմային հերթական առաջնությունը, որտեղ մեր թիմից բացի հանդես կգան Ռուսաստանի, ԱՄՆ-ի, Անգլիայի, Ուկրաինայի, Խորվաթիայի, Շվեյցարիայի, Կուբայի, Ղազախստանի, ինչպես նաեւ Վրաստանի կանանց հավաքականները։

Հայաստանի հավաքականի կազմում ընդգրկված են գրոսմայստերներ Վլադիմիր Հակոբյանը, Ռաֆայել Վահանյանը, Սմբատ Լպուտյանը, Արտաշես Մինասյանը, Աշոտ Անաստասյանը եւ միջազգային վարպետ Մելիքսեթ Խաչիյանը (վերջին երկուսը պահեստայիններ են)։ Թիմի գլխավոր մարզիչն է միջազգային գրոսմայստեր Արշակ Պետրոսյանը։

Լյուցեռնում դժվար պայքար է սպասվում։ Փաստորեն, 5-6 թիմեր իրապես հավակնում են մրցանակային տեղերին։ Թերեւս մեդալների համար պայքարում վճռորոշ կարող է լինել ամեն կես միավորը։ Շատ մասնագետներ չեմպիոնների ոսկե մեդալները «տալիս են» Ռուսաստանի հավաքականի շախմատիստներին։ Իրոք, օլիմպիադայի հաղթողների թիմը շատ հզոր է. բավական է ասել, որ թիմի երեք անդամները Գարրի Կասպարովը, Վլադիմիր Կրամնիկը եւ Պյոտր Սվիդլերը վերջերս առաջին երեք տեղերը գրավեցին Հոլանդիայի Թիլբուրգ քաղաքում անցկացված սուպերմրցաշարում։ Բավականին ուժեղ են նաեւ Անգլիայի, ԱՄՆ-ի, Ուկրաինայի հավաքականները։ Իսկ մե՞ր շախմատիստները։ Հիշեցնենք, որ նույն Լյուցեռնում անցկացված նախորդ առաջնությունում Հայաստանի հավաքականը գրավեց չորրորդ տեղը։ Հուսանք, որ ուժեղ մրցակցության պայմաններում մեր շախմատիստները չեն զիջի նվաճած դիրքերը, իսկ եթե կարողացան մրցանակային տեղ գրավել, պարզապես հիանալի կլինի։ Աշխարհի առաջնությունում հաջողություններ ցանկանանք մեր շախմատիստներին։

Վ. Հակոբյան եւ Ա. Մինասյան. Լյուցեռնում նրանք այլ մրցակիցներ կունենան

ՌՈՒԶԱՆ ԱՎԱԳՅԱՆ

ԴՈՊԻՆԳ

Դատական գործ նախկին ԳԴՀ-ի լողի մարզիչների դեմ

Մոտ օրերս Գերմանիայի լողի հավաքականների մի քանի մարզիչներ դատարան կկանչվեն՝ պատասխան տալու նախկին ԳԴՀ-ում քառորդ դար շարունակ կիրառված դոպինգի բազմաթիվ դեպքերի բացահայտման առնչությամբ։ Ինչպես նշում է Գերմանիայի դատախազության խոսնակ Միխայելա Բլումեն, «կասկածվում են արեւելագերմանացի 13 նախկին մարզիչներ։ Բացի դրանից, գործեր են բացվել տարբեր ակումբների դեմ, ինչպես նաեւ հինգ տասնյակ քննություններ նախկին համակարգի պաշտոնյաների դեմ։ Բայց առայժմ մեր ուշադրությունը կենտրոնացնում ենք Բեռլինի «Դինամո» նախկին ակումբի վրա», քանզի մարզիչների դեմ ավելի շատ փաստեր ունենալու դեպքում հնարավոր կլինի առավել հեշտությամբ մեղադրել պաշտոնյաներին։

Օր չի անցնում, որ գերմանական թերթերը չգրեն երկրում մեծ աղմուկ հանած դոպինգի գործի մասին։ Այսպես, վերջերս «Թագեսշպիգել» թերթը գրեց, որ մեղադրանք է ներկայացվել լողի աշխարհի չեմպիոնուհի Ֆրանցիսկա վան Ալմզիկի գլխավոր մարզիչ Լինդեմանի դեմ (վերջինս դեռ աշխատում է Բեռլինի բարձրագույն մարզադպրոցում)։ Թերթը նշեց նաեւ մարզիչներ Ֆոլկեր Ֆրիկեի, Ռոլֆ Գլազերի եւ Դիտեր Քրաուզեի անունները։ Գլազերը այսօր Ավստրիայի լողի ազգային հավաքականի մարզիչն է, իսկ նախկինում աշխատել է Բեռլինի «Դինամոյում»։ Այս մարզիչները մեղադրվում են «անչափահասներին խթանիչ դեղամիջոցներ տալու հետեւանքով նրանց մարմնական վնասվածքներ հասցնելու» համար։

Կասկած չկա, որ Գերմանիայի դատարանը քննության կառնի դատախազության ներկայացրած մեղադրանքները, քանզի դոպինգի գործի նկատմամբ հանրության հետաքրքրությունն անչափ մեծ է։ Անշուշտ, որոշ դեպքերում մեղադրական ակտերի կազմումը ժամանակ կպահանջի, ինչպես վերոհիշյալ Ռոլֆ Գլազերի դեպքում, քանի որ նա այսօր բնակվում է Ավստրիայում, եւ այդ երկրի վարչակազմը կարող է որոշակի խոչընդոտներ հարուցել։ Բայց ընդհանուր առմամբ դա չի խանգարի գործի առաջընթացին։

Նախկին ԳԴՀ-ում գործված հանցանքների հետաքննության նպատակով ստեղծված ոստիկանական հատուկ ծառայության՝ ZERV-ի պաշտոնատար Մաթիաս Գրայխենը, որն անմիջականորեն զբաղվում է դոպինգի գործով, բավական լավատես է։ Նա նշում է, որ

մինչեւ տարեվերջ բացահայտված կասկածելի անձանց հնարավոր կլինի դատել մինչեւ 2000 թվականը։ Այնպես որ, դեռ ժամանակ կա։

Նպատակ ունենալով ապացուցել նախկին ԳԴՀ-ի մարզաշխարհում խթանիչ դեղամիջոցների օգտագործման փաստերը, ZERV-ն այս տարվա մարտին 2500 հարցաթերթիկ ուղարկեց նախկին արեւելագերմանացի մարզիկներին։ 500 մարզիկներ պատասխանեցին մասնավորապես այն հարցերին, թե իրենց մարզական կարիերայի ընթացքում արդյոք իրենց տրվել են անծանոթ դեղամիջոցներ եւ արդյոք իրենք առողջության հետ կապված խնդիրներ են ունեցել։ Մաթիաս Գրայխենը նշում է, որ այս թիվը կարող էր ավելի մեծ լինել, բայց մարզիկներից շատերը դեռեւս փող են վաստակում սպորտի շնորհիվ, ուստի նախընտրում են լռել։

Ֆրանսիական «Էկիպ» օրաթերթը նշում է, որ չնայած երեւույթի տարածմանը, նախկին արեւելագերմանացի մարզիկներից քչերն են բացահայտորեն մեղադրում իրենց մարզիչներին։ Մեղադրողների թիվը հասնում է հազիվ 15-ի։ Նրանց մեջ է մասնավորապես 1980 թ. լողի եռակի օլիմպիական չեմպիոնուհի դարձած Ռիկա Ռայնիշը, որը մեղադրում է Լայպցիգի թիմի իր նախկին մարզիչ Ուվե Նյումանին։ Ռայնիշը, որը երկու երեխա ունի եւ այսօր որպես մարզական լրագրող է աշխատում գերմանական DSF հեռուստաընկերությունում, մասնավորապես նշում է, որ Ուվե Նյումանը չարաշահել է իր վստահությունը՝ իրեն տալով անհայտ դեղամիջոցներ, որոնց հետեւանքները ինքն զգում է մինչեւ այսօր։ Վերջին տարիներին Ռայնիշը երկու անգամ ենթարկվել է ձվարանների բշտերի վիրահատության։ Բժիշկները նրան ասել են, որ բշտերը դոպինգի հետեւանք են։ Ռայնիշը պատմում է, որ մարզիչը երբեմն իրեն անծանոթ հաբեր էր տալիս, ասելով, թե դրանք վիտամիններ են եւ օգնում են ուժերի արագ վերականգնմանը։ Մոսկվայի 1980 թ. օլիմպիադայից առաջ մարզիչը փորձել է ներարկում կատարել Ռայնիշին, բայց վերջինս մերժել է։

Ներկայումս աշխարհի մարզական մեկնաբաններից շատերը հենց խթանիչ դեղամիջոցների կիրառմամբ են պայմանավորում այն փաստը, որ 1966–1989 թթ. արեւելագերմանացի լողորդուհիները օլիմպիական խաղերում, աշխարհի եւ Եվրոպայի առաջնություններում նվաճել են 182 չեմպիոնական կոչում։

Հետաքրքիր է նշել նաեւ այն փաստը, որ 1968, 1972, 1976, 1980 եւ 1988 թթ. (1984 թ. օլիմպիադային չեն մասնակցել) օլիմպիադաների տարբեր մրցաձեւերում նվաճած ոսկե մեդալների ընդհանուր թվով նախկին արեւելագերմանացի մարզիկները թիմային հաշվարկում զբաղեցրել են համապատասխանաբար 5-րդ, 3-րդ, 2-րդ, 2-րդ եւ 2-րդ տեղերը։

Սակայն մեղադրվող արեւելագերմանացի մարզիչների հեռացումը կարող է վնասակար հետեւանքներ ունենալ գերմանական սպորտի, մասնավորապես լողի համար, քանի որ ներկայումս երկրի լողի հավաքականը ակտիվորեն նախապատրաստվում է 1998 թ. հունվարին կայանալիք աշխարհի առաջնությանը։

Գ. Ռ.

ՖՈՒՏԲՈԼ

«Լոռին»՝ ֆինանսական ճգնաժամում

Ֆուտբոլի բարձրագույն խմբի առաջնության շրջանակներում երեկ կայացավ մեկ հանդիպում։ «Նաիրիս» մարզադաշտում «Արարատը» հյուրընկալել էր մրցաշարային աղյուսակը եզրափակող Վանաձորի «Լոռիին»։

– Ակումբը ֆինանսական ծանր դրության մեջ է հայտնվել։ Դա է հիմնական պատճառը, որ «Լոռին» չի կարողանում ինչպես հարկն է նախապատրաստվել խաղերին, ասաց գլխավոր մարզիչ Վանիկ Հովհաննիսյանը։

Միայն խաղասկզբում հյուրերին հաջողվեց դիմադրություն ցույց տալ «Արարատին»։ Աստիճանաբար Ա. Անդրեասյանի սաներն ուժեղացրին ճնշումը մրցակցի դարպասին եւ կարճ ժամանակում, շնորհիվ Ն. Բարսեղյանի եւ Ա. Ոսկանյանի (2) անվրեպ հարվածների, հաշիվը դարձրին 3–0։ «Լոռին» դիմում էր հազվադեպ հակագրոհների, որոնցից մեկն ավարտվեց դարպասի գրավումով. 29-րդ րոպեին Երեմ Եգորյանը ներխուժեց մրցակցի տուգանային հրապարակ, շրջանցեց պաշտպանին ու դարպասապահին եւ սառնասրտորեն կրճատեց հաշվի տարբերությունը։ Ընդմիջումից հետո էլ դրության լիիրավ տերերն արարատցիներն էին։ Դիպուկությամբ աչքի ընկան Ռ. Թամրազյանը, Ա. Ոսկանյանը եւ Ա. Մինասյանը։ «Արարատը» հաղթեց 6–1 խոշոր հաշվով։

Ա. Գ.

ՁՅՈՒԴՈ

«Անելիքներ դեռ շատ կան»

Երիտասարդական առաջնությունն ավարտվեց

Երեկ Երեւանի «Դինամո» ընկերության մարզադահլիճում ավարտվեց ձյուդոյի Հայաստանի երիտասարդական առաջնությունը։ Երիտասարդների (մինչեւ 21 տարեկան) մրցաշարում, որտեղ հանդես էին գալիս 67 մարզիկներ, ըստ քաշային կարգերի հաղթեցին եւ հանրապետության չեմպիոններ դարձան Ղազարոս Գրիգորյանը (60 կգ), Սուրեն Հարությունյանը (65 կգ), Լեւոն Գալստյանը (71 կգ), Վիգեն Շիրինյանը (78 կգ), Էդգար Մինասյանը (86 կգ), իսկ Արմեն Բարեկյանը (95 կգ) չեմպիոն դարձավ առանց պայքարի. պարզապես նա մրցակից չուներ։ Առաջնության հաղթող ձյուդոիստներից հինգը երեւանցիներ են, միայն Վ. Շիրինյանն է ներկայացնում Կոտայքի մարզը։

Աղջիկների մրցաշարում, որտեղ հանդես էին գալիս մինչեւ 19 տարեկան 15 մարզուհիներ, չեմպիոնուհիներ դարձան Աննա Թադեւոսյանը (48 կգ, Կոտայքի մարզ), Լենա Վարդանյանը (52 կգ, Շիրակի մարզ), Սիրանուշ Բայաթյանը (56 կգ, Երեւան), Ալլա Պետրոսյանը (61 կգ, Երեւան), Վարդուհի Մուրադյանը (66 կգ, Շիրակի մարզ), Ռիտա Ստեփանյանը (72 կգ, Երեւան)։

Առաջնության մասին խնդրեցինք կարծիք հայտնել հանրապետական ֆեդերացիայի նախագահ Ալեքսան Ավետիսյանին։ «Մրցումները ցույց տվեցին, որ մեր ձյուդոյում որոշ դրական տեղաշարժ կա, այնուամենայնիվ... Աշխարհում այս մարզաձեւը ոչ միայն լայն տարածում է գտել, այլեւ շատ է զարգացել։ Դրանում կրկին համոզվեցինք Փարիզում անցկացված աշխարհի տղամարդկանց եւ կանանց առաջնությունների ժամանակ։ Եթե միջազգային չափանիշներով մոտենանք, մեր մարզիկները ետ են մնում։ Դա հատկապես վերաբերում է աղջիկներին։ Գիտենք մեր անելիքները եւ հույս ունենք, որ ժամանակի ընթացքում վիճակը կբարելավվի։ Երիտասարդ ձյուդոիստների մեջ կան օժտված, հեռանկարային մարզիկներ։ Օրինակ, 60 կգ քաշային կարգի չեմպիոն Ղազարոս Գրիգորյանն ընդամենը 15 տարեկան է։ Նա վերջերս արծաթե մեդալ նվաճեց նաեւ Պորտուգալիայում անցկացված մրցումներում։ Նշեմ նաեւ Լեւոն Գալստյանին (մեծահասակների հանրապետական գավաթակիր), Վիգեն Շիրինյանին... Շուտով մեր ձյուդոիստներից 3-4 հոգի կմեկնեն Սլովենիայի մայրաքաղաք Լյուբլյանա, որտեղ նոյեմբերի [illegible] երիտասարդական առաջնությունը»։

ՆԱՐԴԻ

Գավաթակիրը Կ. Գուլազյանն է

Հայաստանի նարդու ազգային ֆեդերացիայի ակումբում անցկացվեցին «երկար» խաղաձեւի հանրապետության գավաթի մրցումները։ Քսանից ավելի մասնակիցները օլիմպիական մրցակարգով պայքարեցին պատվավոր մրցանակի համար։

Եզրափակչում հանդիպեցին Կարեն Գուլազյանը եւ Սիրաժ Ղամբարյանը։ Վերջինս խաղը շահում էր 4-1 հաշվով, սակայն մրցակիցը կարողացավ փոխել հանդիպման ընթացքը եւ ի վերջո հաղթել 6-4 հաշվով։ Այսպիսով, Կ. Գուլազյանը նվաճեց Հայաստանի գավաթը։

Մոտակա շաբաթ եւ կիրակի օրերին ՀՆԱՖ-ի ակումբում կանցկացվի «երկար» խաղաձեւի Հայաստանի առաջնությունը։ «Բակգամոն» (կարճ) խաղաձեւից հանրապետության մրցումներ կանցկացվեն նոյեմբերի 1-2-ին եւ 7-11-ին նախ գավաթի խաղարկության, ապա առաջնության։

Ձայնից էլ արագ

Ֆանտաստիկ արդյունք Բլեք Ռոք անապատում

Երբ 1947 թվականի հոկտեմբերին ամերիկացի օդաչու Չառլզ Գրինը 14 հազար մետր բարձրության վրա գերազանցեց ձայնի արագությունը (1100 կմ/ժամ), ամենահզոր երեւակայությունն իսկ չէր կարող պատկերացնել, որ ընդամենը 50 տարի անց այդ նույնն անել հնարավոր կլինի նաեւ գետնի վրա։ Այնուամենայնիվ, իրականացավ։ Երկրագնդի առաջին մարդը, որին հաջողվեց գետնի վրա գերազանցել ձայնի արագությունը, Օքսֆորդի համալսարանի շրջանավարտ, մասնագիտությամբ ֆիզիկոս, բրիտանական ռազմաօդային ուժերի կործանիչ օդաչու 35-ամյա Էնդի Գրինն է։ «Ռոլս-Ռոյս» ֆիրմայի ռեակտիվ շարժիչներով հագեցած Thrust SSC մեքենան ԱՄՆ-ի Նեւադա նահանգի Բլեք Ռոք անապատում զարգացրեց 1229,77 կմ/ժամ արագություն (1600 մետր բարձրության վրա գտնվող Բլեք Ռոքում ձայնի արագությունը 1207 կմ/ժամ է)։

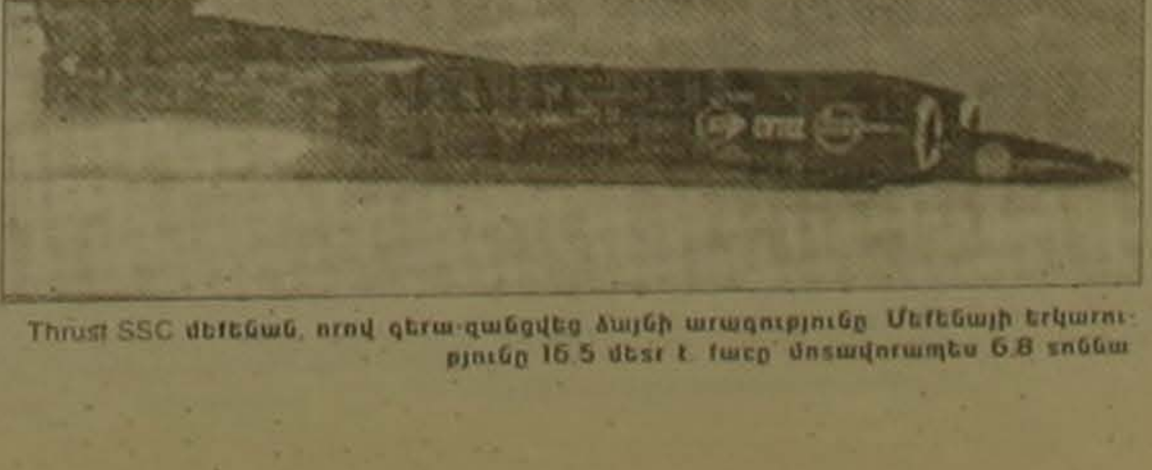

Thrust SSC մեքենան, որով գերազանցվեց ձայնի արագությունը։ Մեքենայի երկարությունը 16,5 մետր է, քաշը՝ մոտավորապես 6,8 տոննա

ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

«Քաջարի Դեմիրելը» հաշտարար

ՍՏԱՄԲՈՒԼ, 20 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Թուրքական «Ակսիոն» հայտնի շաբաթաթերթը ծավալուն հոդված է հրապարակել Թուրքիա-Հայաստան հարաբերությունների եւ Ղարաբաղի հարցի մասին, տպագրելով նաեւ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի, Հեյդար Ալիեւի եւ Սուլեյման Դեմիրելի համատեղ լուսանկարը, որի տակ Դեմիրելին նկատի ունենալով գրված է. «Քաջարի մարդ, որը պետք է հաշտեցնի իրար դառնացրած երկու ժողովուրդներին»:

Աբդուլհամիդ Բիլիջիի ստորագրությամբ հրապարակված այդ հոդվածում նշվում է, որ թուրքական նոր սերունդը տեւական ժամանակ կարծում էր, թե իրենց հարեւան երկիրը Ռուսաստանն է, իսկ Հայաստանի մասին իմացավ միայն 1991 թ.-ից հետո: Հոդվածագիրը պնդում է, թե երբ նորանկախ անդրկովկասյան հանրապետությունների անկախությունն անմիջապես ճանաչելուց հետո Թուրքիան Հայաստանի հետ կզարգացներ իր հարաբերությունները, եթե չլիներ ղարաբաղյան շարժումը: «Եվ Թուրքիան, որը մինչեւ իսկ ցորեն էր սկսել տալ Հայաստանին, փոխեց իր քաղաքականությունը, շրջափակում հայտարարեց եւ առեւտրական ապրանքները Հայաստան փոխադրելու առջեւ արգելքներ դրեց: 1995 թ.-ին, Ադրբեջանի հավանությամբ եւ թերեւս հայերի կողմից դրական պատասխան ստանալու հույսով, Թուրքիան բացեց իր եւ Հայաստանի միջեւ օդային միջանցքը», գրում է Բիլիջին:

Նշելով, որ Թուրքիան անհանգիստ է Հայաստանի եւ Ռուսաստանի միջեւ ստորագրված ռազմական համաձայնությունից, «Ակսիոնը» պարզաբանում է, որ համաձայնությունը կայացել է հայերի ինքնապաշտպանական բնազդի հիման վրա: Թուրքիայում անհանգիստ են նաեւ այն շշուկներից, ըստ որոնց Հայաստանը նեցուկ է կանգնում Քրդստանի աշխատավորական կուսակցությանը (PKK): Որքան էլ Հայաստանն ամենաբարձր մակարդակով ժխտեց այդ պնդումը, միեւնույն է, այն տեղեկությունը, թե Հյուսիսային Ի-[illegible]րի օգտագործած հրթիռները փոխադրվել են Հայաստանի տարածքով, դարձյալ պղտորել է թուրքական հանրային կարծիքը:

Թերթն, այնուամենայնիվ, դրական զարգացում է տեսնում երկու երկրների հարաբերություններում: Մասնավորապես ողջունելի է համարում, որ դիվանագիտական զարգացումներին զուգահեռ նախաձեռնություն է հանդես բերում գործարար աշխարհը: Արտգործնախարարության տվյալներով, ներկայումս Թուրքիայից Հայաստան է առաքվում տարեկան 100 միլիոն դոլարի ապրանք, հիմնականում Վրաստանի տարածքով: Թուրք եւ հայ գործարարների համատեղ ջանքերով փորձ է արվում Իգդիր-Արմավիր գիծն ազատ գոտի հռչակել: Թուրք գործարարները ձգտում են նաեւ բացել Հայաստանի սահմանը Իգդիրի եւ Կարսի ուղղությամբ:

«Ակսիոնը» առաջարկում է թուրքական դպրոցներ հիմնել Հայաստանում, նկատի ունենալով, որ Թուրքիան մի շարք երկրներում բարեկամության կամուրջներ է գցել թուրքական դպրոցներ հիմնելով: «Եթե Հայաստանը կանաչ լույս վառի, անմիջապես շփումները կսկսվեն, եւ Երեւանում կբացվի 200 աշակերտանոց լիցեյ: Տրապիզոնցի գործարարներն արդեն ստանձնել են նման ծրագրի նյութական ծախսերը», գրում է թերթը, տեղեկացնելով, որ Հայաստանի ԱԳՆ-ն հետաքրքիր է համարել այդ գաղափարը եւ խոստացել նպաստել դրա իրագործմանը: «Ակսիոնը» կարեւորում է նաեւ ուսանողների փոխանակումը, ավելացնելով, թե համալսարանների բարձրագույն խորհրդի արտոնության դեպքում Աթիհի համալսարանում ցանկություն կա հիմնել հայոց լեզվի եւ մշակույթի ամբիոն:

Հոդվածի վերջում հիշեցվում է որոշ գիտնականների վերջերս հայտնած այն կարծիքը, ըստ որի հայերն ու թուրքերը նույն ծագումն ունեն: «Մենք չգիտենք, թե արդյո՞ք թուրքերը եւ հայերը նույն ծագումն ունեն, բայց որ նրանք հարեւաններ են՝ փաստ է, ուրեմն պետք է մշակել դրացիության իրավական սկզբունքներ», գրում է «Ակսիոնը»:

Եվրասիա հիմնադրամ

ԱՄՆ-ի միջազգային զարգացման գործակալության (USAID) կողմից ֆինանսավորվող կազմակերպություն

Հայտարարում է մրցույթ հետեւյալ թափուր տեղի համար:

Հաշվապահ

Թեկնածուն պետք է ունենա.

1. բարձրագույն կրթություն
2. հաշվապահական հաշվառման գերազանց իմացություն
3. աշխատանքի համապատասխան փորձ
4. անգլերենի, ռուսերենի, հայերենի ազատ տիրապետում
5. համակարգչի հետ աշխատելու ունակություններ

Բոլոր թեկնածուները պետք է ներկայացնեն ուղեկցող նամակ եւ կենսագրություն (resume) (երկուսն էլ անգլերեն), մինչեւ 1997 թ. հոկտեմբերի 30-ը, հետեւյալ հասցեով

Եվրասիա հիմնադրամի
երեւանյան գրասենյակ
ք. Երեւան, Իսահակյան փ. 22, բնակարան 11
հեռ. 52-24-95, 58-55-98, 56-16-26, 56-51-47, 59-24-63,
AT&T:151-824

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ

հատուկ դասընթացների բաժինը

հրավիրում է

ՀԱՄԱԿԱՐԳՉԱՅԻՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ

Ծանոթություն DOS, NORTON COMMANDER, WINDOWS համակարգչային միջավայրերին
1997 թ. նոյեմբերի 10-ին եւ 13-ին
ժամը 16:00-20:15
Վարձը 18 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ

WORD 6.0 FOR WINDOWS. առաջին փուլ
1997 թ. նոյեմբերի 17-ին եւ 20-ին
ժամը 16:00-20:15
Վարձը 18 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ

WORD 6.0 FOR WINDOWS. երկրորդ փուլ
1997 թ. նոյեմբերի 24-ին եւ 26-ին
ժամը 16:00-20:15
Վարձը 18 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ

EXCEL 5.0 FOR WINDOWS. առաջին փուլ
1997 թ. դեկտեմբերի 1-ին եւ 4-ին
ժամը 16:00-20:15
Վարձը 18 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ

EXCEL 5.0 FOR WINDOWS. երկրորդ փուլ
1997 թ. դեկտեմբերի 8-ին եւ 11-ին
ժամը 16:00-20:15
Վարձը 18 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ

ACCESS 2.0 FOR WINDOWS. առաջին փուլ
1997 թ. դեկտեմբերի 15-ին եւ 18-ին
ժամը 16:00-20:15
Վարձը 18 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ

ACCESS 2.0 FOR WINDOWS. երկրորդ փուլ
1997 թ. դեկտեմբերի 22-ին եւ 23-ին
ժամը 16:00-20:15
Վարձը 18 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ

INTERNET-ի դասընթաց
1998 թ. հունվարի 8-ին, 9-ին, 12-ին եւ 15-ին
ժամը 16:00-20:15
Վարձը 25 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ

- Դասընթացները կընթանան հայերեն լեզվով:
- Դասընթացները տեղի կունենան Հայաստանի ամերիկյան համալսարանում (ՀԱՀ):
- Վճարման եւ գրանցման համար դիմել ՀԱՀ-ի 19ա սենյակ:
- Յուրաքանչյուր դասընթացում կընդգրկվեն առաջին 15 գրանցվածները:
- Այն դիմորդները, ովքեր միանգամից կգրանցվեն չորս եւ ավելի փուլերի, կվճարեն 10 տոկոս զեղչ:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար զանգահարել 27 16 58

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

4 սենյականոց բնակարան, (ընդհ. մակ.՝ 95 քմ, բնակ. մակ.՝ 65 քմ) քարե շենքի 4-րդ հարկում: Ունի վերնահարկ (45 քմ): Բն. ընդհ. մակ.՝ 140 քմ է: Գտնվում է Աջափնյակում՝ Հանր. հիվանդանոցի մոտ:

Հեռ.՝ 342586

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

մեկ սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 5-րդ հարկում 40 քմ ընդհանուր մակերեսով, բնակելի մակերեսը 24 քմ:

Հասցեն՝ Կոմիտաս 36, բն 32
Հեռ 22-47-51

Նորություններ ՄԱԿ-ից

1. **23 հոկտեմբերի 1997 թ.** ժ. 13:00-ին Թեքեյան մշակութային կենտրոնում կկայանա Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպան պրն Միշել Լեգրայի եւ Հասարակական տեղեկատվության բաժնի ներկայացուցիչ տիկին Էնկու Կեբեդեի ընդհանուր մամուլի ասուլիսը:
2. **24 հոկտեմբերի 1997 թ.** ժ. 10:00-16:00 ՄԱԿ-ի բաց դռների օրն է: Ցանկացողները կարող են այցելել ՄԱԿ-ի գրասենյակ, ծանոթանալ նրա գործունեությանը եւ աշխատակազմին:
3. **24 հոկտեմբերի 1997 թ.** ժ. 10:00-12:00 ՄԱԿ-ի ՀՏԲ-ի գրադարանում տեղի կունենա մարդու իրավունքներով զբաղվող ոչ-պետական կազմակերպությունների ներկայացուցիչների հանդիպումը:
4. **24 հոկտեմբերի 1997 թ.** կայանալու է ՄԱԿ-ի օրվան նվիրված համերգ՝ Հայաստանի ազգային կամերային նվագախմբի մասնակցությամբ:

Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի

հատուկ դասընթացների բաժին

ՀՀ արդյունաբերողների եւ գործարարների միության նախագահ

Արամ Վարդանյանը

ներկայացնում է

«Գործարարության խնդիրները եւ զարգացման հեռանկարները Հայաստանում»

Հոկտեմբերի 23-ին

ժամը 18:00

Հայաստանի ամերիկյան համալսարան

Փոքր դահլիճ, 5-րդ հարկ

Մուտքն ազատ է

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար զանգահարել 27-16-58

ՇՏԱՊ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

կահույք (փղոսկրյա գույնի, գերմանական, ննջարանի, լավ վիճակում):

Զանգահարել 52-91-36, 58-24-83

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

մեկ սենյականոց բնակարան Կոմիտաս փողոցում, 5 հարկանի շենքի 5-րդ հարկում (Արաբկիր հանրախանութի շենքում):

Զանգահարել 23-34-35

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

մեկ սենյականոց բնակարան 9 հարկանի շենքի 8-րդ հարկում, Խորենացու փողոցում:

Զանգահարել 23-37-96

Լուծարվում է

Արաբկիրի գործկոմում գրանցված «ԳԳԳ» տնտեսական ընկերակցությունը:

Կոմիտասի 56

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Առանձնատուն, 80 քառ. մ նկուղ-ավտոտնակով եւ երկու բնակելի հարկով (առանց ներքին հարդարանքի), «Զվարթնոց» կինոթատրոնի մոտակայքում (Մոնումենտ): Կա նաեւ մրգատու ծառերով փոքրիկ այգի:

Զանգահարել 27 22 57 ժամը 10-16, 58 33 26 ժամը 18-23

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

սեփական երկհարկանի շենքի 2-րդ հարկը՝ բաղկացած երեք սենյակից: Երկու կողմից սեփական հողատարածք 300 քառ մետր ընդհանուր մակերեսով: Երկու ավտոտնակ, մուտքը առանձին: Հասցեն՝ Ջրաշատ 68 (ԳԱ հետեւի մասում):

Հեռախոս 52-54-39:

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (589167, 581351) - պարբերաբար հրատարակվող տեղեկագրքերով - մագնիսական սկավառակներով - INTERNET ցանցով (http://www/arminco.com/spyur):

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան. Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 689. Տպաքանակը՝ 3000. Ստորագրված է տպագրության՝ 21. 10. 1997. Գինը՝ 100 դրամ